

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

**Armáda a obec. Jince v procesu společenské
transformace**

Kateřina Belšánová

Plzeň 2015

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra antropologie

Studijní program Antropologie

Studijní obor Sociální a kulturní antropologie

Diplomová práce

**Armáda a obec. Jince v procesu společenské
transformace**

Kateřina Belšánová

Vedoucí práce:

Doc. Petr Lozoviuk Ph.D.

Katedra antropologie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2015

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2015

.....

Poděkování

Děkuji Doc. Petru Lozoviukovi, Ph.D. za odborné vedení mé práce, za konstruktivní kritiku a neocenitelné rady a podněty při zpracování daného tématu, Ing. Romanu Kovářovi za ochotné a odborné zasvěcení do problematiky Vojenského újezdu Brdy, své rodině za nesmírnou podporu a všem svým informátorům za to, že mi věnovali svůj drahocenný čas.

Obsah

1	ÚVOD	1
2	TEORETICKÁ VÝCHODISKA.....	3
3	SOCIÁLNÍ TRANSFORMACE.....	5
4	STRUČNĚ K HISTORII OBCE A VOJENSKÉ POSÁDKY	7
	4.1 Vojenský újezd Brdy	10
5	CÍLE PRÁCE	11
6	METODOLOGIE.....	12
	6.1 Sběr a povaha dat.....	12
	6.1.1 Rozhovory	13
	6.2 Analýza dat.....	14
7	NATIVNÍ POJETÍ PROSTORU OBCE.....	15
8	PROMĚNY ŽIVOTA V JINCÍCH	16
9	SPOLKY, ORGANIZACE A VOLNÝ ČAS	21
10	RITUÁLY	27
	10.1 Vojenská přísaha	28
	10.2 Vítání občánků	31
11	SOUČASNÝ SPOLEČENSKÝ ROK V JINCÍCH	34

12 ARMÁDA JAKOŽTO NOSITELKA IDEOLOGIE A JEJÍ VÝZNAM PRO OBEC.....	41
13 ZLOMOVÉ ROKY 1968 A 1989 Z PERSPEKTIVY MÍSTNÍCH OBYVATEL	47
14 VYHLÍDKY NA BUDOUCNOST	51
15 VIZUÁLNÍ PROMĚNA MĚSTYSE	54
16 NEJČASTĚJI ZMIŇOVANÁ MÍSTA A JEJICH PROMĚNY.....	56
17 KOMPARACE JINEC A FILIPOVA.....	58
18 ZÁVĚR	62
19 SEZNAM LITERATURY	66
20 INTERNETOVÉ ZDROJE	71
21 MÍSTNÍ PERIODIKA.....	73
22 RESUMÉ	75
23 PŘÍLOHY	77

1 ÚVOD

Tato práce se bude zabývat obcí Jince, která leží ve Středočeském kraji (Městys Jince online), přibližně 14 kilometrů na sever od správního centra regionu – Příbrami (Švarcová 2006: 85). Nachází se v Brdské vrchovině v nadmořské výšce 388,6 metrů asi 50 kilometrů jihozápadně od hlavního města Prahy (Jůna 1931: 232). Dnes zde žije 2255 obyvatel průměrného věku 38 let (Český statistický úřad online).

Tuto lokalitu jsem si vybrala jako oblast svého zájmu proto, že je místem se specifickou sídelní strukturou, v níž dominantní roli hraje/hrála přítomnost armády, která se stala determinujícím činitelem v každodenním životě místních obyvatel. Hlavním cílem této práce bude nastítnit zdejší život od roku 1945 tak, jak jej prožívali místní obyvatelé. Důraz bude kladen na vývoj obce v důsledku přítomnosti armády především v éře reálného socialismu, dále se pokusím odhalit specifika každodennosti v dané lokalitě a jejich kontinuitu, či případné změny.

Dané téma považuji za aktuální z toho důvodu, že v lednu roku 2016 plánuje česká vláda zrušení Vojenského výcvikového prostoru Brdy, který k obci Jince těsně přiléhá. Domnívám se, že tato změna bude mít dopad nejen na široké okolí v bezprostřední blízkosti Vojenského výcvikového prostoru, který úzce souvisí s jineckou vojenskou posádkou, ale také povede ke změnám současného každodenního života v obci. Obec je s vojenskou posádkou svázána na hlubší úrovni, než se může na první pohled jevit nezúčastněnému pozorovateli. Proto považuji za důležité zachytit současnou podobu zdejšího života. Dalším důvodem je také skutečnost, že mnoho pamětníků v Jincích stárne, a je proto nutné zaznamenat jejich vzpomínky na dobu, která v tomto lokálním kontextu dosud zaznamenána nebyla.

Práce bude rozdělena do tří hlavních částí, z nichž bude každá strukturována do dalších kapitol. První bude část teoretická, v níž čtenáře

seznámím se základními termíny, které budou v textu dále používány a také se stručnou historií zkoumané obce a k ní přiléhajícího vojenského újezdu. Druhá část se bude zabývat metodologií, tj. tím, jak jsem postupovala při svém výzkumu, jaké metody a techniky jsem používala při získávání dat a jak jsem získaná data posléze analyzovala.

Třetí a poslední částí této práce bude část praktická, v níž budou představena jednotlivá témata a kapitoly, které z výzkumu vzešly. První z nich bude problematika nativního pojetí prostoru obce, tedy způsob, jakým se místní obyvatelé ve své obci orientují a jak ji strukturují. Bude zde také oddíl věnovaný proměnám života v obci od roku 1945 dodnes. Mimo oblast svého zájmu nevynechám ani místní spolky, organizace a formy trávení volného času, po nichž bude následovat popis dvou rituálů: vojenské přísahy a vítání občánků. Jelikož v Jincích vzniklo mnoho relativně recentních tradic, bude se jedna kapitola zabývat také současným společenským rokem. Poté bude následovat objasnění významu armády pro obec, reflexe zlomových roků 1968 a 1989 z perspektivy místních obyvatel a jejich vyhlídky na budoucnost. Do této třetí části zahrnu také komparaci dvou leteckých snímků obce, mezi nimiž je větší časový odstup. Nakonec také srovnám svá zjištění o Jincích s jihomoravským městem Filipov, v němž prováděl v 90. letech výzkum Josef Kandert a jeho spolupracovníci. Mým záměrem je v tomto případě poukázat na rozdíly mezi Jincemi, kde je přítomna vojenská posádka a mezi lokalitou, kde se žádná nenachází.

Dosavadní vědecký výzkum v oblasti Jinec se týkal pouze geologie a historie. Geologicky je tato lokalita známa tím, že spadá do oblasti Barrandienu a je bohatá na zkameněliny prvohorních drobných členovců - trilobitů, kteří se díky zdejším hojným nalezištím dostali i do jineckého městského znaku (Čáka 1988: 79-84). Jediným dílem zabývajícím se výhradně obcí Jince je dílo historika Jana Beránka, které toto místo

popisuje od pravěku do roku 1945 (Beránek 2000). Antropologický výzkum zde dosud nikdy prováděn nebyl.

2 TEORETICKÁ VÝCHODISKA

V této práci bude opakovaně použito několik termínů, které je třeba předem definovat, neboť je považuji ve svém výzkumu za stěžejní.

Prvním důležitým pojmem je pojem *socialismus*. Tento pojem může být problematické definovat, neboť na něj lze nahlížet z mnoha perspektiv. Někteří autoři socialismem míní totéž, co Karl Marx, tedy sociální systém, který je „první a nižší fází komunismu“ (Šik 1990: 15), a jehož hlavní znaky jsou produkovány politickými a ekonomickými institucemi, určitými literárními díly, která zahrnují oblast teorie, i praxí uplatňovanou v komunistických zemích (Šik 1990:14). Jiní autoři socialismus pojímají také jako sociální systém, nicméně zdůrazňují spíše oblast soukromého majetku, který spolu s rozdělením příjmů „podléhá společenské kontrole“ (Jandourek 2012: 205). Osobně v této práci budu na socialismus nahlížet spíše jako na historické období, v němž v naší zemi vládla určitá politicko-ideologická doktrína (Lozoviuk 2005/3: 2).

Druhý termín, který je třeba vymezit, je *vnímání*. Vnímáním neboli percepcí je většinou myšleno převážně vnímání smyslové, z širšího hlediska jde však o pochopení např. určité situace, a to pomocí tvorby individuálních duševních významů o ní skrze informace, které nám zprostředkovávají naše smyslové orgány (Kučera 2013: 77). Často zde budu hovořit o tom, jak moji informátoři vnímají nebo vnímali historické události či jiné obyvatele obce.

Dalším termínem jsou *postoje*. Existuje mnoho vysvětlení významu pro tento pojem, já jej však zde budu chápat jako sklony či předpoklady k reakcím na určité události, objekty nebo osoby. Jinými slovy jako lidské

hodnotící systémy pocitů a způsobů jednání, které se týkají sociální oblasti (Hayes 2003: 95). Tyto reakce či systémy mohou být pozitivní nebo negativní (Allport 2004: 45) a jsou přirozenou součástí lidských projevů a komunikace na úrovni každodennosti. W. I. Thomas a F. Znaniecky „ve své práci *Polský rolník v Evropě a Americe* z roku 1918 (...) chápou postoje jako individuální mentální procesy, determinující odpověď jedince v sociální realitě, která ho obklopuje“ (Výrost 2008: 127-128). Postoje zde uvádím proto, že budou často zmiňovány v souvislosti s tím, jaké postoje zaujímají obyvatelé Jince k událostem, k ostatním lidem, ke svému fyzickému okolí apod. „Klíčovým indikátorem toho, že jde o postoj, bývá emočně zabarvený jazyk použitý při popisu“ (Hayes 2003: 96-97). V této práci bude také možné setkat se se změnami postojů, k nimž dochází zpravidla tehdy, účastní-li se jedinec aktivně určitých sociálních situací (Výrost 2008: 138).

Od postojů budu dále odlišovat *názory*, které jsou na rozdíl od nich emočně neutrální. Jde tedy spíše o lidská tvrzení, o nichž se jejich mluvčí domnívají, že jsou pravdivá (Hayes 2003: 96).

Posledním důležitým termínem je *kolektivní paměť*. Jednotlivci jsou schopni přemýšlet o minulosti, jejich vztah k ní však nepramení pouze v nich, jako v jednotlivých lidech a v jejich osobních zkušenostech (Kubišová 2015: 83). Obraz minulého zpravidla dává smysl, neboť i přes skutečnost, že si různí lidé mohou určitou událost pamatovat trochu odlišně, v podstatných aspektech se převážně shodují (Halbwachs 2009: 50). „Jedinci minulost poznávají společně s jinými osobami, anebo v konfliktu s nimi, s minulostí se seznamují v různých sociálních skupinách a vědomí minulosti získávají prostřednictvím vědomostí a symbolů, které jim předali jejich předchůdci a současníci“ (Kubišová 2015: 83). V okamžiku, kdy jedinec tvoří s ostatními lidmi sociální skupinu, jeho uvažování o rozličných souvislostech je se skupinou totožné. Díky tomu je s ní spojen a ztotožňuje i vlastní minulost s tou její

(Halbwachs 2009: 54). Paměť sociálních skupin je konstruktem, který je vytvářen např. pomocí rituálů, zvyků, vyprávění, ale také různých míst a tento konstrukt je jednou ze složek kolektivní identity (Kubišová 2015: 83). Je třeba říci, že různé skupiny interagují také s dalšími sociálními skupinami a mnoho zkonstruovaných minulých událostí vychází právě z těchto interakcí (Halbwachs 2009: 73).

Kolektivní paměť obecně charakterizuje několik znaků. Prvním z nich je dynamičnost vzpomínání a zapomínání, to znamená, že kolektivní paměť neuchovává vše, co se událo. Jsou zde skutečnosti připomínané, a tedy uchovávané, a skutečnosti vyloučené, tudíž zapomenuté. Druhým typickým znakem je, že každý člověk participuje na větším množství druhů kolektivní paměti (např. kulturní, církevní, vojenské, politické apod.). Třetím a posledním znakem je, že kolektivní paměť není něčím stálým a nezměnitelným. Naopak se nepřetržitě vyvíjí v souvislosti s aktuální lidskou interpretací světa (Kubišová 2015: 84-85). Nicméně jedinec podléhá vlivu kolektivní paměti i v okamžiku, kdy je od skupiny, již daná kolektivní paměť náleží, odloučen (Halbwachs 2009: 63).

3 SOCIÁLNÍ TRANSFORMACE

Sociální transformace je v sociálních vědách velkým tématem. Započala koncem 20. století po pádu socialistického bloku v Evropě a změnila politické klima v celém světě (Potanina 2001: 965). Metaforicky je možné ji vyjádřit jako „cestu z komunismu“ (Staniszki 2006: 207).

Jádrem sociální transformace jsou podle Jennifer Todd změny v kolektivních kategoriích identity (Todd 2005: 429), podle jiných autorů může jít např. o změny v sociální struktuře a v typech sociálních vztahů, které jsou s danou strukturou spjaty (Machonin 2005: 50).

Ideální formu sociální transformace tvoří podle Pavla Machonina „postupné a víceméně pokojné historické kvalitativní přeměny různých typů sociálních systémů v systémy demokratičtější a v ekonomice více uplatňující principy trhu“ (Machonin 2005: 87), ty jsou pak následované změnami v sociální struktuře v důsledku působení nových institucí (Machonin 2005: 88). Po skončení Studené války se objevily různé varianty sociálních transformací, které se lišily v úspěšnosti a časové náročnosti (Hampl 2001: 17). Ve společnostech střední Evropy odstartovaly postsocialistické transformace jako „sametové revoluce“ jednotlivých států (Machonin 2005: 87). Pojem „sametová revoluce“ označuje určitý časový úsek charakteristický politickými změnami. V Československu se jedná o období mezi 17. listopadem a 29. prosincem 1989, kdy došlo k pádu socialismu a „k přeměně politického zřízení zpět na parlamentní demokracii“ (Pruša 2011: 419). I česká společnost se tedy nachází v určitém postsocialistickém vývoji, „v němž se střetávají zděděné, (...) ještě částečně funkční, a proto i víceméně záměrně kultivované prvky státně socialistického rovnostářství (...) s prvky sociálně třídní polarizace kapitalistického typu“, což s sebou může přinášet rozpolcenost existujících obyvatelstva (Machonin 2005: 105). V první polovině 90. let 20. století v rámci této transformace nebyly zcela nastoleny kapitalistické poměry ani jasné třídní uspořádání, a to zejména díky hluboce zakořeněné socialistické zkušenosti v lidské psychice a institucionálních i behaviorálních návycích (Machonin 2005: 106).

Společnost v českém kontextu prošla od roku 1989 velkými změnami a v tomto vývoji lze vysledovat několik důležitých etap až do roku 2004, kdy se Česká republika stala členem EU. Povaha každé etapy byla ovlivněna psychologickou reflexí změn, včetně rozsahu, v jakém se s nimi čeští občané identifikovali. Slogan „Zpátky do Evropy“, který byl v té době velmi populární a široce prezentovaný československými médii,

nepoukazuje pouze na jednu z priorit státní zahraniční politiky, ale také na převažující postoj české a slovenské veřejnosti (Kebza 2008: 11-12).

Je třeba poznamenat, že v oblasti post-socialistické transformace byly rozdíly nejen mezi jednotlivými zeměmi, ale také mezi jednotlivými regiony v rámci určité země. V případě České republiky lze zdůraznit, že každá radikální změna, jako např. transformace, potřebuje ke svému uskutečnění alespoň dočasné výrazné zvýšení diferenciace. Vyrovnání rozdílů v regionálních poměrech bylo za socialismu nepřirozeně vysoké, tudíž jejich následné zvýšení bylo sociálně přijatelné i ekonomicky nezbytné. Z pohledu transformační úspěšnosti (dynamiky vývoje) jsou důležitými faktory sídelní hierarchie, což je komplex zahrnující technickou vybavenost území i jeho sociální infrastrukturu nebo např. vzdělanost obyvatelstva, dále polohová atraktivita místa (tj. dopravní dostupnost) a ekonomická specializace regionu (Hampl 2001: 28).

4 STRUČNĚ K HISTORII OBCE A VOJENSKÉ POSÁDKY

Jince jsou obcí starého původu. První písemná zmínka o zdejším osídlení je datována počátkem 14. století (Švarcová 2006: 87) a je spojena s železářskou výrobou, kterou byl rozvoj Jinec v historii poháněn (Městys Jince online). Obec si takto v minulosti vysloužila přezdívku „údolí železa“. V té době byly Jince sídlem zemanů, kteří používali přízvisko z *Jinec*. Tento tvar zde používají lidé dodnes, „kdežto druhý, modernější tvar z *Jinců* zůstává jen v řeči úřední či cizích příchozích“ (Čáka 1988: 75).

V 16. století se majitelé panství zadlužili a museli jej dát do zástavy, přičemž se na něm vystřídal několik zástavních držitelů. V polovině 17. století pak panství koupil Václav Vratislav z Mitrovic (Beránek 2000: 17-22). Po dobu, kdy byly Jince v držení jeho rodu, došlo k postavení kostela

sv. Mikuláše na místě původního gotického kostelíka (roku 1728) a později k výstavbě zámku ve stylu pozdního baroka. Do poloviny 18. století bylo jinecké železářství na postupném vzestupu, jsou zde uváděny „již dvě vysoké pece a šest hamrů“ (Čáka 1988: 76).

Roku 1804 panství opět změnilo majitele. Stal se jím hrabě Rudolf Vrbna z Hořovic (Jůna 1931: 238), který nechal postavit vysokou pec Barboru (Městys Jince online). Hamry, hutě a slévárny na Jinecku a Hořovicku měly tou dobou přibližně tisíc zaměstnanců, ale „pokud bychom si v Jincích první poloviny 19. století odmysleli zámek a pár panských domů v jeho sousedství, naskytl by se nám obraz chudé vesnice“ (Čáka 1988: 78). Jince byly spojeny s hořovickým panstvím, které roku 1852 připadlo hesenskému kurfiřtovi Bedřichu Vilémovi I. Toto spojení nemělo na Jince příliš pozitivní dopady. Znamenalo mj. zkázu pro jinecký zámek, který začal sloužit jako skladiště a později jako pivovar (Jůna 1931: 238).

Průmyslová revoluce ve druhé polovině 19. století a s ní přicházející nové technologie ve zpracování železa ve Vítkovicích a v Kladně postupně přinesly zánik brdského železářství. Přispěl k němu také rozvoj železnice a tedy „dovoz levného železa ze zahraničí“ (Čáka 1988: 80). V té samé době začaly být budovány ve vedlejším Čenkově Čenkovské strojírny, které poskytly zaměstnání mnoha obyvatelům Jinec, s čímž souvisí v obci také ústup dřevěných staveb a nástup domů zděných. Na konci 19. století do Jinec díky železnici začínají přijíždět turisté z Prahy fascinovaní místní krajinou (Čáka 1988: 80).

Se vznikem Čenkovských strojíren souvisí také zrod socialistického hnutí roku 1892. „Odborný spolek kovodělníků a jejich spolupracovníků v Čechách měl hned v roce svého založení právě v Jincích nejsilnější venkovskou skupinu“ čítající 410 členů a již roku 1893 se zde slavil 1. máj (Čáka 1988: 84).

V roce 1900 byly Jince rozhodnutím císaře Františka Josefa I. povýšeny na městys a o dva roky později obdržely také městský znak (Švarcová 2006: 87).

V únoru roku 1926 byl ministerskou radou vlády Československé republiky schválen vznik vojenského prostoru Brdy a zřízení dělostřelecké střelnice (Vojenský výcvikový prostor Brdy online) v lesích jižně a jihozápadně od Jinec. Toto vládní rozhodnutí ve své době i v době následující obec významně ovlivnilo a změnilo. V září roku 1929 začala stavba na svou dobu rozsáhlých kasáren a následně dalších budov sloužících k ubytování příchozích vojáků (Beránek 2000: 103-105). První ostrý výstřel zde padl roku 1930 (Vojenský výcvikový prostor Brdy online).

Za Druhé světové války byl Vojenský prostor Brdy obsazen německými vojsky, která jej začala používat k vlastnímu výcviku a ještě jej rozšířila, z důvodu čehož v roce 1941 došlo k vysídlení některých zde ležících obcí, jako byly např. Padrt', Kolvín, Přední a Zadní Záběhlá. Po skončení války se jejich obyvatelé vrátili zpět, v letech 1952 a 1953 však byli opět vystěhováni z důvodu „rozhodnutí o rozšíření vojenského prostoru“ (VHSB online). Jména těchto zaniklých vesnic dodnes na území Vojenského újezdu přetrvávala jako místopisné názvy a názvy střelnic nebo palebných postavení.

V historii místní vojenské posádky je zapsána celá řada vojenských útvarů, dominantní pozici zde však měly útvary dělostřelectva a raketového vojska. V současné době je pak tato posádka domovem 13. dělostřelecké brigády (Švarcová 2006: 85).

Vznik vojenské posádky znamenal pro Jince přísun mnoha nových obyvatel. Pro srovnání, v roce 1921 zde žilo 888 obyvatel ve 131 domech (Jůna 1931: 233). V roce 1930 pak skoro 1600 obyvatel v 254 domech (Český statistický úřad online).

4.1 Vojenský újezd Brdy

Vojenské újezdy jsou oblasti, které byly specificky vyčleněny pro potřeby státní obrany. Jejich současné hranice jsou dány zákonem č. 169/1949 Sb., o vojenských újezdech, který je dále doplněn zákonem č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR (Mičica 2007: 11).

Nejprve je třeba objasnit rozdíly mezi termínem *vojenský újezd* a *vojenský výcvikový prostor*. Vojenský výcvikový prostor „je definován jako část území újezdu určená pro výcvik vojsk, skládá se z jednotlivých výcvikových zařízení, komunikací a prostorů pro výcvik“ (Mičica 2007: 11). Vojenské újezdy jsou primárně určeny pro výcvik ozbrojených sil, jejich sekundární využití se pak pohybuje od hospodářství a ochranu přírody po turistiku (Mičica 2007: 13).

Vojenský újezd Brdy pojímá značnou část Brdské vrchoviny, která patří k jednomu z nejvíce rozsáhlých zalesněných oblastí českého vnitrozemí a je častým předmětem zájmu zoologů, botaniků a ochránců přírody, kteří její zachovalý stav přisuzují jevům provázejícím činnost armády, jako je např. nižší nebo žádné osídlení a regulace režimu vstupu osob. Díky těmto restrikcím zde dosud nedošlo k zásahům jinak typickým pro naši kulturní krajinu. Biologicky a ochránářsky nejvýznamnější součástí této oblasti jsou tzv. dopadové plochy (Fischer, Sedláček 2007: 173). Některá místa ve Vojenském újezdu Brdy jsou zahrnuta také v soustavě evropsky významných lokalit Natura 2000 (Peterová 2007: 31), což „je soustava chráněných území, které vytvářejí na svém území podle jednotných principů všechny státy Evropské unie. Cílem této soustavy je zabezpečit ochranu těch druhů (...), které jsou z evropského pohledu nejcennější, nejvíce ohrožené, vzácné či omezené svým výskytem jen na určitou oblast“ (Natura 2000 online).

Podle ekologů „ani založení velkoplošného chráněného území a zavedení sebestřísnější ochrany nikdy nenahradí jedinečný armádní

management včetně vyloučení většiny ostatních zájmů člověka“ a doporučují zachovat současný stav (Fischer, Sedláček 2007: 182-183).

Nicméně naproti těmto skutečnostem se objevují také perspektivy, z nichž jsou všechny vojenské újezdy v České republice viděny jako „relikty stalinismu“ zabírající nepřiměřeně velké území státu a přinášející přílišnou finanční zátěž (Valenčík 2010 online).

Na území vojenských újezdů je všeobecně vstup zakázán a o jeho povolení rozhoduje konkrétní újezdní úřad. Ve Vojenském újezdu Brdy byly během času některé zóny, které byly vyhodnoceny jako bezpečné, částečně zpřístupněny. Před rokem 2006 zde nebyla žádná zpřístupněná plocha (ani s omezením ani bez něj) ani žádná cykloturistická stezka, výhledově existoval pouze úmysl, že v Brdech bude 9 kilometrů čtverečních přístupných s omezením, 18 kilometrů čtverečních přístupných bez omezení a 92 kilometrů cykloturistických stezek (Mičica 2007: 14). Dnes, v roce 2015, je reálná situace taková, že ve Vojenském újezdu není žádná oblast přístupná bez omezení a s omezením je přístupných 50,9 kilometrů čtverečních. Přístupnost s omezením znamená, že je daná oblast otevřená o víkendech a státních svátcích. Dále zde funguje 85 kilometrů cykloturistických stezek (Příloha č. 2).

5 CÍLE PRÁCE

Cílem této práce je objasnit spjatost civilních obyvatel s armádou v této lokalitě, jak se s postupnými změnami v místní vojenské posádce měnil jejich každodenní život, jaký byl život na tomto místě v období socialismu a jaké typické fenomény z tohoto období zde přetrvávají do dnešních dnů. Zaměřím se tedy na vývoj obce v důsledku přítomnosti armády, jež byla do roku 1989 nositelkou ideologie reálného socialismu a díky níž došlo k výraznému nárůstu počtu obyvatel této lokality, rozšíření

infrastruktury, školy, školky, dvou sídlišť atd. Je třeba říci, že reálným socialismem je zde myšlen žitý socialismus, nebo také, jinými slovy, socialismus na úrovni každodenního života místních obyvatel, nikoli politicko-ideologická doktrína (Lozoviuk 2005/3: 2).

Dále mě bude zajímat kontinuita bohatého spolkového života, který zde bezpochyby probíhá, neboť v obci jsou stále přítomny spolky jako Český rybářský svaz, Český svaz chovatelů, Český svaz zahrádkářů, Český svaz žen, Pionýrská skupina aj. a účast obyvatel v nich je stále hojná (Městys Jince online). Pozornost bude zaměřena i na některé rituály jako je například vítání nových občanů Jince či vojenská přísaha, jež nebyla pouze záležitostí jedince, ale na kterou se zpravidla scházela většina místních obyvatel. V neposlední řadě nebude opominuta ani vizuální proměna městyse.

6 METODOLOGIE

Výzkum týkající se obce Jince byl kvalitativní, neboť téma i základní výzkumné otázky byly již předem vybrány a kontakt s informátory v terénu byl dlouhodobý (Hendl 2008: 48-49). S tím koresponduje také nepravděpodobnostní způsob výběru výzkumného vzorku, konkrétně metoda „sněhové koule“, viz níže (Toušek 2012: 50-58). Výzkum s sebou také v některých oblastech přinášel další a další otázky, na něž jsem musela hledat odpovědi, čímž se neustále rozvíjel (Punch 2008: 62).

6.1 Sběr a povaha dat

Data, která byla během výzkumu vytvářena, považuji za specifický typ dat, tzv. „data kulturní“, u nichž „můžeme předpokládat, že jsou více či

méně sdílena v rámci sledované populace“ (Toušek 2012: 37, 47). Byla vytvářena pomocí narativních rozhovorů a zúčastněného pozorování.

Prvním krokem, který jsem učinila, bylo, že jsem si definovala zkoumanou populaci (Toušek 2012: 48) a stanovila si kritéria pro výběr informátorů. Těmito kritérii byl věk nejméně 40 let a alespoň 20 let života stráveného v obci. Zkoumanou populací byli občané Jince, z nichž bylo na základě výše zmíněných podmínek vybráno 15 informátorů věkového rozmezí 44 až 78 let, a to metodou „sněhové koule“. Výběr probíhal následovně: nejprve byli osloveni 4 informátoři, a to záměrně tak, aby každý z nich pokud možno pocházel z jiné části obce, z jiného profesního odvětví, odlišného sociálního prostředí, vzdělání apod. Důvodem byla snaha zamezit tomu, aby došlo k výzkumu pouze v rámci jedné sociální sítě, resp. mezi jedinci, kteří jsou si v místní sociální síti příliš blízcí (Toušek 2012: 59). Tito 4 informátoři mi následně doporučili či přímo zprostředkovali kontakt s dalšími jedenácti. Jsem si vědoma toho, že počet mých informátorů není reprezentativním vzorkem, nicméně pro účely této práce je dostačující.

6.1.1 Rozhovory

Během období tří měsíců byly s jednotlivými informátory prováděny narativní rozhovory. Tento způsob jsem zvolila, neboť „činí minulé uchopitelným a pochopitelným tím, že je sdělováno to, co je považováno za zajímavé, důležité, tedy hodné pro další předávání“ (Lozoviuk 2005: 30) a zároveň „odráží vedle psychických osobitostí v určitém smyslu také sociální realitu“ v daném kulturním kontextu (Lozoviuk 2005/3: 5). Výběr prostředí, v němž se rozhovory uskutečňovaly, jsem ponechala na samotných informátorech. Mým cílem bylo, aby se cítili co možná nejpřirozeněji a snadněji tak vpluli do vlastního vyprávění. Místa, která si zvolili, se pohybovala od jejich domovů, přes jejich zaměstnání, až po mé vlastní bydliště.

Samotný rozhovor vždy začínal tím, že jsem každého informátora seznámila s tématem své práce a s jeho úlohou v ní. Dále jsem požádala o svolení provádět záznam rozhovoru na diktafon a ubezpečila informátora o zajištění jeho anonymity. Obecně lze říci, že se každý rozhovor skládal ze tří plynule na sebe navazujících fází: první byla tzv. stimulace, kdy právě došlo k seznámení informátora s tématem a k pokusu o navození správné konverzační atmosféry, po ní následovala fáze samotného informátorova vyprávění (Hendl 2008: 176) a vše bylo zakončeno fází doplňkových otázek. Délka rozhovorů se pohybovala od 30 minut do 2 hodin. Po dokončení každého rozhovoru byla provedena jeho doslovná, tedy fonetická transkripce (Hendl 2008: 208), k níž jsem využila počítačový program F4.

6.2 Analýza dat

Pro zpracování dat jsem zvolila obsahovou analýzu, která kombinuje induktivní i deduktivní postupy. Založila jsem ji na „jednoduchém tematickém kódování, kdy jsou data rozřazena do kategorií dle svého obsahu, jejichž význam je shrnut do obecných, spíše deskriptivních témat“ (Toušek 2012: 85-87).

Začala jsem tím, že jsem si každý přepsaný rozhovor ručně okódovala. V tomto případě jsem jako kódy používala slova vystihující obsah toho, o čem v dané souvislosti informátor hovořil. Když byly okódovány všechny přepisy rozhovorů, z podobných či stejných kódů se začala rýsovat jednotlivá témata, z nichž byly posléze vytvořeny jednotlivé kapitoly této práce. V případě, že se některé téma objevilo bez výjimky ve všech patnácti vyprávěních, pojímala jsem jej jako narativní prioritu.

7 NATIVNÍ POJETÍ PROSTORU OBCE

Zpočátku je třeba objasnit některé pojmy a kategorie, v nichž místní obyvatelé o své obci uvažují a podle nichž se v ní orientují. Důvodem je především jejich časté užívání ve výpovědích jednotlivých informátorů a také to, že budu tyto nativní termíny používat namísto oficiálních názvů při reflektování vnímání městyse jeho občany a při popisu rozličných fenoménů. Oficiálními názvy míním ty, které jsou dostupné např. v mapách. Nativní termíny jsou takové, které používají místní obyvatelé zcela automaticky a nevědomě často právě místo oficiálních názvů, přičemž si vzájemně rozumí.

Základním členěním obce, s nímž jsem se setkávala u všech informátorů bez výjimky, je členění na Horní a Dolní Jince, kde je jakýmsi bodem, od něhož vede pomyslná hranice mezi těmito dvěma oblastmi, budova místní Sokolovny.

Dolní Jince jsou v současnosti centrem dění městyse. Žijí zde většinou starousedlíci ve svých domcích a je to nejstarší část obce, kde se nacházejí obchody, základní škola, kostel, budova zámku, Sokolská zahrada a náměstí. Horní Jince jsou kategorie zahrnující v sobě dvě sídliště: Staré, rovněž nazývané Spodní a Nové neboli Horní. Staré sídliště je zástavba z 50. let 20. století. Nachází se zde zdravotní středisko, mateřská škola, obecní úřad, ubytovna a prodejna potravin COOP. Byty zde původně obývali výhradně příslušníci armády (ulice Jana Žižky) a pracovníci z Čenkovských strojíren (ulice Čenkovská). Horní sídliště (ulice Zborovská) bylo dostavěno na počátku 80. let přímo naproti objektu kasáren a též bylo určeno pro vojáky a jejich rodiny. V této nejmladší části Jince se dnes nachází Újezdní úřad Vojenského újezdu Brdy, vojenská ubytovna, lékárna a také prodejna potravin COOP.

8 PROMĚNY ŽIVOTA V JINCÍCH

Život v Jincích nebyl do určité doby jednotný, ale korespondoval s nativně-prostorovým uspořádáním obce. Jeho změny byly plynulé, pro účely této práce však budu jako předěl mezi dvěma odlišnými etapami používat rok 1989, a to z důvodu lepší orientace čtenáře na časové ose od roku 1945 do současnosti.

Za Druhé světové války byl v obci podle jejích obyvatel klid, až k jejímu konci byla sužována nálety tzv. hloubkařů (západních letců), kteří přilétali od Čenkova a bombardovali železniční trať za účelem likvidace mostů a německých lokomotiv. Ve vojenském prostoru byly tou dobou německé jednotky SS, s nimiž k žádným konfliktům nedocházelo, ačkoli o sobě se západními letci navzájem věděli.

„Já si pamatuju, že vždycky začala houkat strašně siréna a moje maminka nám vždycky rychle něco dala na sebe, do kastrůlku nám dala jídlo, jak to bylo možný nejrychlejš a vedla nás dolů do sklepa pod tuhle chaloupku“ (3).

Dosud žijící obyvatelé na toto období vzpomínají jako na dobu prosycenou napětím a strachem, neboť se cítili ohrožováni bombardováním trati, která vede blízko obytné části Jinec. Před osvobozením v roce 1945 přes Jince procházeli Vlasovci, kteří zde obcházeli chalupy, aby získali teplou stravu a někde i ubytování. Očima tehdejších dětí to atmosféru napětí nijak nesnížilo, neboť se návštěvníci neostýchali namířit na jejich matku zbraní, když neměla v domácnosti možnosti takové množství teplého jídla připravit. Příchod Rusů byl pak přijímán zcela odlišně, byli vnímáni jako vlídní, srdeční a družní.

Na začátku 50. let bylo dostavěno Staré sídliště (ulice Jana Žižky), což znamenalo přívál nových obyvatel, vojáků a jejich rodin. Ke stavbě této obytné části došlo, neboť v téže době byla vybudována tzv. „nová kasárna“ s velitelstvím Vojenského výcvikového prostoru. Domy z této

doby jsou snadno rozpoznatelné, neboť ještě dnes je nad každým vchodem reliéf s budovatelskou tematikou. Noví obyvatelé, kteří sem přicházeli na základě příkazů, přicházeli převážně z Moravy, ale i z jiných koutů Československa a měli zde jistotu bydlení. Někdy však bylo třeba si na byt nějakou dobu počkat, a tak nebylo výjimkou, že byly na nějaký čas rodiny rozděleny. Muž sem např. přišel do kasáren jako první a až když dostal byt, tak se třeba za rok přistěhovala i žena s dětmi.

Způsob života v této části obce byl v mnoha ohledech specifický jak pro muže, tak pro ženy a zároveň zde byl podle mého názoru sociálním tmelem, neboť povolání mužů nesoucí s sebou příkazy, zákazy a striktní řád, a absence širších příbuzenských vazeb byly často jedinými věcmi, které měli obyvatelé Starého sídliště zpočátku společné. Navíc nově příchozí manželky vojáků měly v této lokalitě jen velmi málo pracovních příležitostí.

„Dříve bylo neustále velké nebo malé vojenské cvičení, čili máma s dětma byla neustále sama. A když vojáci odjeli na cvičení, tak se nás třeba sešlo čtyři, pět maminek, který nechodily do práce, přinesly děti, uvařily jsme a poslouchaly jsme rádio“ (1).

Přátelské vazby tak vznikaly jednak na základě stejné životní situace (především mezi obyvateli sídliště), jednak také v organizacích a spolcích (především mezi lidmi ze sídliště a obyvateli Dolních Jinec), o nichž budu hovořit níže.

Obyvatelé sídliště se vůči obyvatelům Dolních Jinec nijak zvlášť nevymezovali, v opačném směru to však bylo naopak. Z rozhovorů s obyvateli sídliště vyplynulo, že si negativní postoje ze strany svých spoluobčanů velmi dobře uvědomovali. Jejich příčinou byla podle obou stran skutečnost, že se armáda o své příslušníky starala, postavila jim byty a především, že měli vyšší platy. Ani obyvatelé Dolních Jinec nezapírali své tehdejší postoje:

„Vztahy s lidmi ze sídliště se projevovaly třeba při nákupech, to si vybavuju: ‚panička tady ze sídliště‘ a takový. Taková averze určitá tady byla v různých věcech“ (3).

V tomto ohledu byly zvláštní skupinou děti. Pro děti starousedlíků bylo sídliště tabu a přítomnost vojáků tedy příliš nevnímaly. S dětmi ze sídliště však navštěvovaly stejnou mateřskou i základní školu či třeba zájmové kroužky, byly tedy denně v kontaktu, ačkoli děti vojáků se zde rychle střídaly, neboť se se svými rodiči často stěhovaly. V běžném dni se však po skončení školy jejich cesty rozešly: děti vojáků byly na sídlišti a děti starousedlíků trávily čas v Dolních Jincích, kde např. chodily pást husy k Litavce nebo pomáhaly s prací okolo domků. Pokud se děti chtěly ve volném čase sdružovat, přicházely spíše ty ze sídliště za svými kamarády do Dolních Jinec.

Podle mého názoru je třeba poznamenat, že mezi obyvateli Dolních Jinec a Starého sídliště přímo neexistovalo zcela striktní rozdělení na *my* vs. *oni*. Kromě toho, že často pracovali v Čenkovských strojírnách, mnoho z nich získalo zaměstnání v kasárnách jako civilní zaměstnanci, což i jim a jejich rodinám přinášelo jisté výhody, jako např. výlety po českých památkách vojenskými automobily, nebo především účast na pravidelném nedělním promítání v kině, které bylo určeno pro děti zaměstnanců kasáren. Negativní postoj vůči obyvatelům Starého sídliště tedy nebyl u všech starousedlíků jednotný a především postupně mizel.

Proměny života v obci velmi často korespondovaly se změnami v samotné armádě. Jednou z takových zásadních změn byla redislokace 311. těžké dělostřelecké brigády z posádky Stará Boleslav do posádky Jince roku 1980. Byla to brigáda s operačně-taktickými raketami, které byly v tu dobu pod přísným utajením, a bylo třeba pro ně vybudovat specifickou infrastrukturu. V tom samém roce byla dokončena výstavba Nového sídliště, které bylo postaveno výhradně pro vojáky přicházející ze Staré Boleslavi hned vedle kasáren, a to z důvodu jejich obtížných norem

pro bojovou pohotovost. Kvůli této změně byla v té samé době v obci postavena i nová mateřská škola s kapacitou pro 120 dětí. Pro Jince to znamenalo příval dalších obyvatel, jejichž umístění do Nového sídliště neurčovala obec, nýbrž posádková bytová komise. Byla rozšířena také kasárna o novou jídelnu, tělocvičnu, ošetřovnu a dva velké ubytovací objekty, které měly dohromady kapacitu 800 osob.

Nově příchozí již nebyli vnímáni starousedlíky negativně, ba dokonce jimi nebyli ani tolik registrováni. Ve výpovědích informátorů byla zmiňována stavba Nového sídliště, na jeho obyvatelstvo se však již příliš neodkazovalo. Důvodem je podle mého názoru skutečnost, že z pohledu starousedlíků nebyli tito lidé příliš často v dolní části obce vidět.

„Oni měli svoje nařízení. Řeknu to lajcky: bojová pohotovost jim nedovolila, přeženu to, opouštět kasárna“ (5).

Informátoři, kteří přišli s touto vlnou do Jince, vidí tehdejší život odlišně. Především pro ně bylo velkým problémem, že přicházeli z města do městyse, kde podle nich nic nebylo, a toto rozhodnutí přišlo z vyšších míst rychle a nečekaně.

„V roce 80 jsme byli v Rusku, jsme tam byli na střelbách až za Stalingradem, a když jsme se vrátili, udělali jsme brigádní cvičení a v září jsme se už stěhovali a nikdo o tom nesměl mluvit, kam se stěhujem a proč. Bylo to víc než tajný“ (8).

Tito vojáci s sebou přiváděli manželky, pro něž tu opět nebyla práce. Mnoho z nich z těchto důvodů po krátké době odešlo, neboť s místem výkonu své služby nebyli spokojeni a nazývali ho „dírou“. Jelikož však přicházela celá kasárna, nemuseli rychle navazovat nové sociální vztahy. Muži, kteří ze Staré Boleslavi přišli, udržovali svůj již existující kolektiv. Ženy, které je následovaly, měly situaci poněkud složitější, přišly totiž do neznámého prostředí a neznaly se ani mezi sebou.

„Mně to tady úplně vzalo dech vtedy, řekla jsem manželovi: ‚kam jsi mě to přivezl?!‘ Já jsem brečela“ (13).

S výchovou dětí to bylo obdobné jako u matek na Starém sídlišti, ačkoli jejich muži byli služebně pryč ještě mnohem častěji. Ženy z nového sídliště také, na rozdíl od většiny mužů, více pociťovaly averzi ze strany obyvatel Starého sídliště, kteří zde již žili delší dobu. Tento stav však netrval dlouho, neboť život na obou sídlištích se příliš nelišil a obyvatelstvo se v nich velmi často obměňovalo. Raketová brigáda byla zrušena v roce 1990, mnoho obyvatel Nového sídliště tedy odešlo, v roce 1991 však přišla posádka z Dobřan, z Mostu a později z dalších měst. A takto fungoval koloběh obyvatel v Horních Jincích, dokud armáda nepředala byty obci.

Dalo by se říci, že do 90. let se staly celé Horní Jince v očích původních obyvatel zcela samozřejmou složkou obyvatelstva městyse, složkou, která obsahovala a ještě dnes obsahuje lidi pocházející z různých koutů tehdejšího Československa. A ačkoli o nich obyvatelé z Dolních Jinec stále hovoří jako o „náplavě“, ti kteří se do městyse dostali do roku 1989 a jejich potomci, o sobě dnes hovoří také jako o starousedlících.

V březnu roku 1993 vznikla Armáda České republiky. Z Jinec proto odešlo mnoho slovenských příslušníků armády, kteří nechtěli přijmout české občanství, někteří tu však zůstali. Profesionalizace armády v roce 2004 se stala dalším zlomovým bodem v životě obce, neboť z Jinec odešli vojáci základní služby a celkově byla armáda personálně zúžena. Do bytů na sídlištích, která byla určena výhradně pro ně, se již mohl nastěhovat kdokoli a každodenní život v městyse se opět velice změnil, což trvá do současnosti.

Dnes označení „Horní“ a „Dolní“ nebo „Staré“ a „Nové“ nemá pro obyvatelstvo v Jincích nijak zvlášť zabarvené konotace, jde už spíše jen o termíny určené k prostorové orientaci mezi lidmi, kteří zde žijí delší dobu.

Sídliště jsou již v držení obce, a tak již nejsou obydlena výhradně vojáky z povolání. V tomto případě jde buď o seniory, kteří zde dříve vojáky z povolání dělali a koupili zprivatizované byty, či o jejich potomky a prapotomky. Přichází velké množství nových mladších lidí, kteří nemají s armádou nic společného a její přítomnost v obci podle mého názoru příliš nevnímají. Důvodem je podle mých informátorů profesionalizace armády, která způsobila, že většina příslušníků armády v Jincích dnes nebydlí, nýbrž do zaměstnání dojíždí, a tak nejsou příliš často viděni. Mají pravidelnou pracovní dobu, jako vykonavatelé jakýchkoli jiných zaměstnání, tudíž když se lidé vracejí z práce do Jinec, vojáci odjíždějí z Jinec do svých domovů.

Lidé na sídlištích, nejsou-li tedy „starousedlíky“ (osobami žijícími zde přibližně od 60. let či jejich potomky), se dnes mezi sebou neznají.

Děti se v současnosti sdružují na hřištích bez ohledu na to, zda žijí v Dolních nebo Horních Jincích.

Postoje civilních obyvatel vůči přítomnosti vojenské posádky v jejich obci se s plynoucím časem měnily, byly ovlivněny státní politikou, tedy změnami v armádě a také vztahy místní samosprávy s kasárny. Dnes zde není existence vojáků tak viditelná a zásadní, jako kdysi, místní obyvatelé si ji však cení a jsou na ni určitým způsobem hrdí a věří, že právě ona dělá z jejich městyse něco odlišného, zvláštního a výjimečného.

„Až jednou tady armáda nebude, tak Jince bude obyčejná vesnice, nic jiného“ (1).

9 SPOLKY, ORGANIZACE A VOLNÝ ČAS

V této kapitole se budu zabývat zájmovou činností, která vyplňovala a stále vyplňuje volný čas obyvatel Jinec bez ohledu na to, zda se jedná o

starousedlíky či vojáky ze sídlišť. V období komunismu docházelo k proměnám v pojetí zájmových činností, „a to mimo jiné v závislosti na politických a kulturně-osvětových prioritách režimu“ (Franc, Knapík 2013: 257). Veškeré státem podporované aktivity byly organizované, jejich úkolem bylo usilovat a udržovat tzv. socialistické vlastenectví a kolektivnost, nikoli samoučelnost a společenskou neprospěšnost, kterou by mohlo přinášet jejich individuální provozování (Franc, Knapík 2013: 257-259). Od režimem kolektivizovaného jedince se očekávalo, „že také začne kolektivitu zažívat a jednat v souladu s ní“ (Alan 2001: 15). Z mého výzkumu však vyplývá, že na úrovni jednotlivých aktérů nebyla politická řízenost jejich volného času příliš reflektována. Kdo neměl potřebu se ve svém volném čase sdružovat s ostatními lidmi, ten se nesdružoval. Více však bylo těch, kteří chtěli být členy nějakých zájmových skupin a těm nepřikládali ve své době žádný zřejmý politický význam. Podle mého názoru tomu tak bylo proto, že byli do takto fungující společnosti socializováni, a proto nehledali žádné možné zvláštnosti či alternativy.

Z výpovědí mých informátorů vyplynulo, že převážná většina z nich byla a stále je členy některého ze zde stále existujících spolků či organizací, a to více než jednoho/jedné. Dnes v obci fungují tyto spolky a organizace: Český rybářský svaz, Český svaz zahrádkářů, Český svaz žen, Mateřské centrum, Pionýrská skupina, Sbor dobrovolných hasičů a TJ Sokol Jince 1921 (Městys Jince online), dále pak Český svaz včelařů, Český svaz chovatelů drobného zvířectva a dvacet let trvající Klub vojáků v záloze (Jinecký zpravodaj 2015). Na mnohém kulturním dění se pak podílí Společenské centrum Josefa Slavíka. Z minulosti byl často zmiňován dnes již neexistující Svaz československo-sovětského přátelství (SČSP).

To, že v obci tyto spolky a organizace jsou, je obyvateli považováno za obecně kladné. V mnohých případech však (hlavně u svazů) s přídavkem záporného aspektu, jímž je vyšší věková hranice

členů (kolem šedesáti let). Nicméně v každém z nich je možné postřehnout snahu o „omlazení“ členstva či oživení činnosti. Příkladem může být Kroužek mládeže zřízený při Českém rybářském svazu, relativně recentní zavedení Květinového candrbálu a Havelských trhů Českým svazem zahrádkářů, či každoroční výstava Chovatelů drobného zvířectva (viz níže), což jsou akce, na nichž je velmi hojná účast lidí nejen z Jince.

Budu-li nadále hovořit o spolkové činnosti místních obyvatel, je třeba upozornit, že žádný z informátorů své členství v jakémkoli spolku nespojoval s politickým režimem, ten nebyl v této souvislosti zpravidla zmiňován. Nikdo se nezamýšlel nad tím, zda jsou v obci existující svazy přežitkem z minulého režimu či nikoli. Spíše se jednalo o komparaci vztahů a pracovní morálky jejich členů před a po roce 1989 a o celkovou proměnu činnosti těchto skupin lidí. Zdá se, že dříve zde byl spolek pojímán jako zájmová, pracovní a někdy též vzdělávací skupina lidí. Dnes jde především o zájmové skupiny seniorů, kteří ani nemusí být v činnosti daného spolku příliš aktivní.

„No tak mám aspoň co dělat. Na ryby moc nechodím, ale hlavně, že schůzuju“ (8).

Setkávání v rámci spolků dnes tedy, dalo by se říci, umožňuje starším lidem častější kontakt s přáteli, známými a vrstevníky, zatímco před rokem 1989 byla důležitým bodem každého spolku také nějaká prospěšná práce, např. v rámci brigád, a možnost rozšířit si obzory.

„Se Svazem žen třeba, my jsme jezdily do spousty podniků na exkurze, od koberců počínaje, nábytek, hrnce, talíře, záclony, to všechno jsme viděly, to se dřív tam pouštělo. Dneska už se to nedělá“ (1).

Pohled každého z informátorů na spolkový život v Jincích je odlišný, a to v závislosti na tom, v jakém spolku se dotyčný angažuje. Český svaz žen se dnes orientuje výhradně na pořádání akcí pro děti a čelí nedostatku mladších členek, které jsou organizovány spíše v nově

založeném Mateřském centru Jinečáček, svou existenci tedy vidí spíše pesimisticky. V případě Českého rybářského svazu bylo hlavním tématem nedostatečné pracovní nasazení mladých členů a také nižší kolektivní soudržnost oproti totalitnímu období. Naopak Český svaz zahrádkářů a Sokol zažívají v Jincích jakési obrození díky novým mladým členům, kteří jsou ve své činnosti velmi aktivní.

„Nezmění se to podle zřízení, ale podle toho, kdo to vede“ (12).

Jak již bylo zmíněno, ve spolcích a organizacích se setkávali lidé pocházející z různých částí obce, vojáci i civilní obyvatelé. V rozhovorech bylo patrné, že v rámci těchto zájmových skupin se jakékoli rozdělování na „my“ a „oni“ spíše neuplatňovalo. Navíc mimo zmíněné volnočasové aktivity v rámci spolků a organizací před rokem 1989 armáda v Jincích nabízela další způsoby vyžití, jako například recitačně-dramatický a taneční kroužek, které mohla navštěvovat a hojně navštěvovala spolu s vojáky základní služby také jinecká mládež. Vojáci se též angažovali v pionýrské organizaci.

Názvy organizací, které pionýrské hnutí v Československu a poté v České republice obsahovalo, se s plynoucím časem měnily a také celkové proměny v hnutí do značné míry korespondovaly s celospolečenskými změnami. V 60. letech byla Pionýrská organizace Československého svazu mládeže rozdělena do mnoha samostatných spolků (např. Pionýr, Junák aj.), jejichž činnost byla následně hned na počátku 70. let ukončena a opět sjednocena pod Pionýrskou organizací ČSSR, později Pionýrskou organizací Socialistického svazu mládeže. Ta skončila v roce 1989 a jednotlivé pionýrské skupiny, které zaštiťovala, buď zanikly, přetransformovaly se v jiná sdružení, nebo obnovily činnost samostatného Pionýra (Pionýr online). Poslední varianta se týkala též Jinec, kde vznikla dodnes fungující Pionýrská skupina a stala se tak součástí dlouhé historie pionýrského hnutí.

Komunistický režim považoval děti za snadno přístupnou a dobře manipulovatelnou skupinu v oblasti prosazovaného hodnotového systému, přičemž zde výraznou roli zaujímal dospělá osoba, tzn. pionýrský vedoucí, na kterém závisela míra ideologizace aktivit (Franc, Knapík 2013: 40-43).

„Chodila jsem samozřejmě do pionýra, to mě moc bavilo, protože jsme měli skvělého vedoucího, nějakýho Jindru Hrajla, on tady sloužil a dokonce pak to byl podplukovník nebo ještě něco vyššího, já už nevím“ (12).

V Jincích nebylo žádnou výjimkou, když byl vedoucím volnočasových aktivit dětí a mládeže příslušník armády a tento fakt nebyl vnímán místními lidmi a dětskými členy pionýra jako něco zvláštního či negativního. Naopak jsem se setkala s názory, že díky tomu měly lepší možnosti pestrých zážitků a především byli vedeni k určité disciplíně. Členství v této organizaci bylo tehdejšími dětmi bráno jako samozřejmé a ve vzpomínkách dnes na takto trávený volný čas vzpomínají rády. Jakýkoli ideologický podtext jim byl zcela cizí a lze pouze spekulovat kolik ho v místních podmínkách Pionýra v průběhu času bylo, neboť příslušníci armády sice museli být oficiálně nakloněni komunistickému režimu, z výpovědí informátorů však plyne, že formální tvrzení a vnitřní přesvědčení se v tomto ohledu často neshodovala.

„Pamatuju si ještě svoji přísahu: Slibuji před svými druhy, že budu pracovat, učit se a žít podle pionýrských zákonů, abych byl dobrým občanem své milované vlasti Československé socialistické republiky. Dál nevím, ale vim, že jsem se to učila jako básničku a význam šel tehdy mimo mě“ (15).

Podíváme-li se do dnešních stanov Pionýra, dočteme se, že je to „demokratický, dobrovolný, samostatný a nezávislý spolek dětí, mládeže a dospělých“, jehož hlavním předmětem činnosti je veřejně prospěšná činnost (Pionýr online). Jinecká Pionýrská skupina je v současnosti

jednou z možností, kde mnoho dětí tráví svůj volný čas. Nejvýraznější je na ní bezesporu Šachový kroužek, jehož členové slaví úspěchy i na celostátní úrovni (Pionýrská skupina Jince online). Pionýrská skupina či konkrétně její šachový oddíl má také hojné a časté zastoupení v místním periodiku, kterým je Jinecký zpravodaj.

Samozřejmě výše zmíněné spolky a Pionýrská skupina nejsou jedinými možnostmi, jak dnes a v minulosti lidé v Jincích trávili svůj volný čas. Mnoho alternativ nabízí a nabízela také základní škola s řadou zájmových kroužků nebo dnes především TJ Sokol orientovaný na sportovní a pohybové aktivity obyvatel všech věkových kategorií. Neměl by být opomenut ani umělecký rozvoj, který dnes nabízí ZUŠ Jakuba Jana Ryby pobočka Jince, kde je nabízena výuka tanečních, hudebních a literárně-dramatických oborů (ZUŠ J. J. Ryby pobočka Jince online).

Někteří z mých nejstarších informátorů často vzpomínali na možnosti jakéhosi uměleckého vyžití v dobách svého mládí. Šlo zde zejména o lásku k hudbě a zálibu ve zpěvu, kterou si vždy spojovali s návštěvami místního kostela sv. Mikuláše. Je třeba zdůraznit, že tito informátoři pocházeli výhradně z Dolních Jinec a tedy ze starousedlických rodin, kde se udržovaly církevní zvyky a tradice, od nichž se je komunistický režim snažil různými způsoby odpoutat (Franc, Knapík 2013: 45).

„Chodila jsem zpívat dál do kostela a jednou ve druháku si mě se spolužačkou zavolal ředitel školy a řekl: ‚děvčata, dostal jsem na vás udání z vaší rodný obce‘, my jsme nevěděly, kam míří. Nakonec z něj vylezlo, že dostal dopis, anonym, a že tam uvádí ten pisatel, že chodíme zpívat do kostela, a že teda: ‚děvčata, tak to si rozmyslete, buď přestanete chodit zpívat, nebo skončíte tady s naší školou“ (3).

Toto byl jeden ze způsobů, jakým se režim snažil omezit návštěvnost kostela, před kterým, především o Vánocích, chodívali dva muži s notesy a zapisovali jména účastníků, z čehož posléze mohla vzejít

podobná udání jako ve výše zmíněném případě. Jedním z důležitých cílů režimu bylo odříznout mladé lidi od církve, „tak aby víra nemohla být přenášena na další generace“ (Cuhra 2002: 142). Dalším způsobem, jak toho dosáhnout, bylo zavedení různých uměleckých kroužků pod záštitou Svazu mládeže. Tento způsob se velmi dobře uchytil i v Jincích, kde základní škola pořádala místní kolo Soutěže tvořivosti mládeže, jejíž historie sahá do roku 1948 (Franc, Knapík 2013: 44).

„Zúčastňovala jsem se různých soutěží, tenkrát se tomu říkalo Soutěž tvořivosti mládeže v té době. (...) Vystupovali jsme pak po různých továrnách, nebo po různých podnicích, si představ, tak na to mám úžasný vzpomínky“ (3).

Je třeba poznamenat, že po roce 1989 se k návštěvám místního kostela sv. Mikuláše moji informátoři, jimž to bylo tehdy zakázáno, začali vracet, a to nikoli proto, že by patřili k příslušníkům náboženské víry, ale spíše proto, že chtějí chodit ve svém volném čase opět zpívat a vychutnávat si kostelní atmosféru.

„Po těch letech se to vrátilo a můžu svobodně chodit do kostela, ale v té době to nebylo možné“ (3).

„Řekla bych, že teď do toho kostela chodí víc lidí, než chodilo třeba před deseti lety, jo, že se to vrací. (...) Já tam nechodím teda, chodím jenom, když zpíváme a jako každou neděli tam nejdu, ale vidím to, že tady je plná ulice aut vždycky v neděli. (...) Před deseti lety se tam třásl pár lidí, to jsou tady tři rodiny jinecký“ (12).

10 RITUÁLY

Rituál je „slavnostní obřad, provázený výrazným individuálním nebo kolektivním způsobem chování, který je standardizován, tj. založen na stanovených nebo tradičních pravidlech“ (Malina 2009: 3415). V této

kapitole se budu věnovat především dvěma velmi rozdílným rituálům. Prvním z nich je vojenská přísaha, druhým tzv. vítání občánků. V prvním případě budu čerpat z vyprávění svých informátorů, v tom druhém budu jejich vyprávění kombinovat s poznatky z vlastního pozorování, neboť jsem měla možnost být mu opakovaně přítomna.

10.1 Vojenská přísaha

Vojenská přísaha nebo také slib je po svém složení pro každého vojáka zákonem, představuje totiž „až do současnosti slavnostní závazek k plnění vojenských povinností při obraně státu. Vycházela a vychází z Ústavy, zákonů a vojenských řádů daného státu. Její složení je závazným právním a morálním aktem“ (Armáda České republiky online). Od zrušení základní vojenské služby roku 2004 se veškeré vojenské přísahy přesunuly do lokalit, kde dochází k náboru do výcviku na pozice profesionálních vojáků (např. Vyškov). Předtím se ovšem vojenské přísahy konaly v jednotlivých místních posádkách a Jince nebyly výjimkou. Z antropologického hlediska je však nutné se na tuto událost podívat jako na přechodový rituál, který se sice týkal mladých mužů, kteří zde nastoupili povinnou vojenskou základní službu, ale zahrnoval také jejich příbuzné přijíždějící z různých koutů republiky a především obyvatele celého městyse. Ti před rokem 1989 často pomáhali hledat ubytování pro rodiny mladých vojáků, které přijížděly z oblasti Slovenska. Nezřídka jich bylo tolik, že se ubytování muselo hledat i v Příbrami.

Vojenské přísahy se v Jincích konaly dvakrát za rok (na jaře a na podzim) v kasárnách, posléze na náměstí v Dolních Jincích. Všichni moji informátoři se shodli na tom, že vojenská přísaha byla velká slavnost, která spojovala armádu s civilním obyvatelstvem. V průběhu času se samozřejmě měnila, a to od samotného znění přísahy odrážejícího politický režim až po okolní náležitosti, které byly se slavností spojené.

Před rokem 1989 byla účast kromě vojínů povinná také pro všechny vojáky z povolání, kteří žili se svými rodinami na sídlištích. Pro ně v sobě nesl tento obřad některá úskalí, která v dané době nebyla slučitelná s každodenním rodinným životem.

„Nám se nechtělo chodit v uniformách na takovýhle akce s rodinou a s malejma dětma, protože zase bylo takový všelijaký nařízení, že chlap v uniformě nesmí tlačit kočárek, nesmí nést nákupní tašku, musí chodit po druhý straně tak, aby pravou rukou mohl pozdravit, kdyby šel vyšší okolo...“ (4).

Samotnému zahájení vojenské přísahy vždy předcházela její nácvik, aby každý z mladých vojáků věděl, co má v který moment dělat, neboť byli sledováni velkým množstvím lidí. Do složení přísahy zpravidla nesměli opouštět kasárna.

Na náměstí byla umístěna tribuna, kde stáli zástupci z jineckého a pražského velitelství, zástupci obce, okresu, místních organizací Národní fronty a Čenkovských strojírů. Kolem náměstí se srocoval dav přihlížejících, jimiž byli občané Jinec, příbuzní přísahajících vojáků či návštěvníci, kteří do městyse zavítali, aby byli této věhlasné události přítomni. Mezi místními byli také žáci základní školy, neboť škola udržovala s vojenskou posádkou družbu. Družbou byla myšlena vzájemná spolupráce a přátelství mezi různými kolektivy (Pruša 2011: 98).

„Jako kantorka jsem se s dětma mnohdy toho zúčastňovala a vůbec různých těch vojenských akcí, protože ta družba tady byla mezi školou a posádkou“ (3).

Vojáci pochodovali seřazeni od základní školy. V jejich čele šla ruská kapela a za ní tři důstojníci se zástavou. Na volné prostranství na náměstí napochodovali po rotách, které byly vedeny svými veliteli. Když byli vojáci nastoupeni, tři důstojníci se zástavou před ně předstoupili za znění písně Ktož sú boží bojovníci. Následně byly pronášeny proslovy

velitele jinecké posádky, předsedy Místního národního výboru a krátké slavnostní pozdravy od organizací. Jeden z vojáků pak podal hlášení, že jsou připraveni k vykonání přísahy. Pověřená osoba tedy přečetla samotnou přísahu, na jejímž konci všichni mladí vojáci společně pronesli slova: „Tak přísaháme“. Za zvuku hudby, jejíž znění se s politickým režimem též měnilo (před rokem 1989 zde hrála Hudba sovětské posádky z Milovic), pak pochodovali zpět směrem ke škole. Celá tato ceremonie trvala třicet až čtyřicet minut.

Výše popsaná ceremonie byla pouze zlatým hřebem celé, jak říkají místní obyvatelé, slavnosti.

„Armáda to měla připravený i s programem. To znamená, že ona se o ty rodiče, který teda zvala, a hosty, starala od rána až do odpoledne. A po revoluci to byl v kasárnách v podstatě den otevřenejch dveří“ (5).

Program byl spojen také s ukázkami výcviku a bojové techniky. Vzpomínky na dny vojenských přísah byly u mých informátorů kladné, a to ať se jednalo o starousedlé civilní obyvatele nebo bývalé vojáky z povolání. Byl to den zpestření. Jako důvod obliby této pravidelné události často uváděli přítomnost ruské kapely nebo své pocity, které v nich vyvolávali pochodující vojáci.

„Bylo to překrásné, ta atmosféra, já pamatuji husí kůži“ (13).

„Všechny přísahy jsem vobřečela“ (1).

Podle mého názoru byl obřad prezentován touto formou také z jiného důvodu, než bylo spojení armády s obcí. Vojenská složka v Jincích při něm demonstrovala svou sílu, která dělala na lidi dojem a reprezentovala tak sílu a pevnost státu, potažmo celého režimu. Po roce 1989 se vojenské přísahy z náměstí stáhly zpět do areálu kasáren. Účast na nich byla stále hojná v závislosti na počtu vojáků, ale dalo by se říci, že do roku 2004 postupně klesala.

V dnešní době se žádné podobné vojenské ceremonie připomínající svou velikostí a přikládanou váhou vojenskou přísahu v obci

nekonají. Pravidelně se zde uskutečňuje pietní akt k výročí osvobození, kdy jsou k památníku obětem na náměstí kladeny věnce za přítomnosti velitelů útvarů jinecké posádky, starosty městyse, představitelů územní samosprávy z regionu, zástupců společenských a zájmových organizací, klubu vojenských důchodců, pamětníků válečného konfliktu a žáků a pedagogů základní školy (Pietní akt k výročí osvobození online).

10.2 Vítání občánků

Vítání občánků je rituál, jehož prostřednictvím je malé dítě slavnostně uvedeno do života obce. Za socialismu byl zaveden jakožto profánní náhrada křesťanského křtu coby iniciačního rituálu. V Jincích přetrval dodnes, přičemž jeho úroveň a popularita podle mých informátorů stále vzrůstá. Bylo to oblíbené téma především žen, které tomuto rituálu přikládaly větší důležitost, než muži, kteří jej brali spíše jako formalitu. Než přejdu přímo k dnešní podobě vítání občánků, pokusím se stručně nastínit, jak zde byl tento obřad prováděn v minulosti a jak byl vnímán svými aktéry.

Zpočátku obřad probíhal, nebo jak říkají moji informátoři, zpočátku „se vítalo“ hromadným způsobem. To znamená, že se na pozvání sešlo třeba pět až osm matek se svými dětmi, přičemž jejich účast byla v podstatě povinná. Nejprve se tato pravidelná událost konala v budově dnešního Společenského centra Josefa Slavíka, kde byl dříve Místní národní výbor, od 80. let, se pak přesunula do obřadní síně budovy dnešního Obecního úřadu. Před rokem 1989 se na tomto rituálu podílel i Český svaz žen, a to hlavně svou pomocí při organizaci (pouštěly hudbu, aranžovaly obřadní síň apod.). Když se matky se svými dětmi na obřad dostavily, byly posazeny na židle, které v místnosti tvořily půlkruh. Svě děti měly na klínech, přičemž mohli být přítomni i někteří jejich příbuzní, vzhledem k počtu matek a omezenosti prostoru jich však nemohlo být mnoho. Zástupce státu pak pronesl svůj projev.

„A ten projev se skládal v podstatě ze slov, že přivádíte svoje dítě do socialistický republiky, vaše povinnost je z něj vychovat socialistickýho člověka, kterej bude platným členem komunistický strany, případně, a tak dále“ (5).

Již tento úryvek projevu ze vzpomínek jednoho z mých informátorů poukazuje na ideologickou podbarvenost celého rituálu. Člověk, který jej prováděl, hovořil výhradně k matkám a apeloval na jejich výchovné povinnosti v dané době. Z pohledu aktérů šlo především o formální nutnost. Záměrem bylo „přivítat“ do socialistické společnosti co nejvíce dětí, resp. apelovat na co nejvíce matek za co nejkratší dobu. Změna tohoto aspektu se stala prvním krokem v postupném proměňování celého rituálu a jeho dnešního významu. Touto změnou se stalo „vítání“ po jednom dítěti a tedy zvýšení časové náročnosti. Dále začalo být u obřadu přítomno více příbuzných dítěte a z politicky zabarveného obřadu se tak s plynoucím časem a změnou politického režimu stala spíše rodinná životní událost, kterou moji informátoři často přirovnávali k menší svatbě.

Dnes se vítání občánků koná stále v obřadní síni Obecního úřadu a týká se vždy jednoho dítěte a jeho rodiny. Délka jeho trvání se pohybuje okolo třiceti až čtyřiceti minut, stejně jako v případě hromadného vítání, kde se však za tutéž dobu přivítalo až osm dětí. Za den se zpravidla vítají nejméně čtyři a nejvíce šest dětí. Obřad pak v Jincích probíhá nejméně čtyřikrát nebo pětkrát za rok, a to v závislosti na aktuální porodnosti.

Vše vždy začíná tím, že matrikářka uvede rodinu s dítětem do obřadní síně, kde je usadí na jejich místa a seznámí je s tím, jak bude obřad probíhat. Pak začne hrát hudba, do níž začne jedna z organizátorek recitovat úvodní báseň. Rodiče s dítětem mezitím sedí na dvou jim vyhrazených židlích v první řadě, za nimi pak zbytek jejich příbuzných. Poté, co recitace skončí, vstoupí do obřadní síně předsedkyně Občanské komise spolu s dalším členem komise. Následuje představení rodičů dítěte předsedkyni a samotné představení

předsedkyně, která je matrikářkou požádána, aby dítě přivítala. Předsedkyně má následně projev, po kterém se jdou rodiče dítěte podepsat do pamětní knihy. Ještě před tím jsou však vyzváni, aby dítě vložili do připravené dřevěné kolébky, u níž stojí dvě děti z mateřské a dvě ze základní školy, ty s kolébkou mírně houpají a recitují básně, jimiž ho v podstatě vítají mezi sebe. Předškoláci se na tento post hlásí sami ve školce, školáci se pak nechávají spíše přemlouvát. V mnoha případech se stává, že jsou rodinou vítaného dítěte na konci svého přednesu odměněni potleskem.

Posléze předsedkyně požádá rodiče o svolení vyjmout jejich dítě z kolébky, což je nelehký výkon vzhledem k tomu, že se jí při předklonu nad kolébkou houpe na krku velká a těžká insignie, jejíž pohyb může být pro malé dítě velmi nebezpečný.

„Jako já ji obdivuju, protože já jsem jako si to zažila a vím, co to je. Se musí předklonit už před tou kolíbkou, protože pokud by se jí ta placka rozhejbala, tak miminko má přinejmenším bouli, jo“ (5).

Když je dítě vyndáno z kolébky a rodiče povstanou, předsedkyně se s ním v náručí přemístí před ně a započne projev, který začíná oslovením dítěte jménem, nejčastěji v jeho zdrobnělé podobě a pokračuje: *„Vítám tě dnes do života a do svazku naší obce...“* Proslov pak předsedkyně končí s tváří upřenou na oba rodiče: *„vám pak, milá maminko a vážený tatínku, předávám to nejcennější, co máte“*, a předá dítě do náručí matky se slovy: *„vychovejte z něho zdravého a krásného občana“*. Po tomto úkonu rodičům poblahopřeje, což po ní učiní i všichni ostatní včetně školních a předškolních dětí, které navíc rodičům předají drobné dárky. Když se rodiče s dítětem v náručí posadí zpět na svá místa, členka komise se s nimi za všechny obřadně rozloučí a vyjádří potěšení celé obce z jejich účasti.

Rituál vítání občánků se tedy od dob socialismu v Jincích hodně proměnil. Z povinnosti se stala žádaná událost, do níž byla vedle formality

vnesena i emocionalita a slavnostní atmosféra. Nicméně stále je možné zde postřehnout jakousi kolektivní složku, i když oproštěnou od socialistické ideologie: malý občan je vítán do obce, kterou je v tomto případě myšleno společenství lidí, v němž bude jedinec vyrůstat.

„Ty děvčata, co vítaj, to tak zdokonalovaly, že dneska už ta hranice, kde seděj ty rodiče a kde je teda ten představitel tý obce, je v podstatě setřená. Je tam ta přátelská atmosféra, že ta obec je tam pro ně a ne, že je to opačně“ (5).

11 SOUČASNÝ SPOLEČENSKÝ ROK V JINCÍCH

V mnohých vesnicích, či malých městech se udržují některé staré či nové každoročně se opakující události a tradice, v Jincích tomu není jinak. Tradicí v této práci myslím tradici kulturní v pojetí Jaroslava Maliny. Je to tedy „určitá složka kultury, která se stabilně a dlouhodobě udržuje, někdy i vyvíjí, avšak bez radikální transformace, a to během několika pokolení“ (Malina 2009: 4237). Je třeba říci, že v tomto pojetí je tradice synonymem zvyku a v tomto duchu zde budu tento termín také dále používat.

Před rokem 1989 se pravidelně odehrávala Jinecká pouť s výstavou drobného zvířectva (viz níže) a oslavy 1. máje neboli Svátku práce. První případ je zde stále udržován, druhý nikoli, moji informátoři na něj však často vzpomínali, neboť to byl den volna zahájený velkým průvodem, který končil na jineckém náměstí. Každý místní spolek či organizace měl v průvodu svoji část. Jinecký průvod byl velmi dlouhý také z toho důvodu, že v něm měla své místo i vojenská posádka, která příkladně pochodovala.

„Nekoukejte z okna dolů, pojdte s námi do průvodu! Ať žije 1. máj, hurá!“ (15).

Bylo pravidlem, že po skončení průvodu se ve zbytku dne již nepracovalo. Obchody a jiné podniky měly být oficiálně zavřené, ačkoli z výpovědí informátorů plyne, že ne vždy tomu tak bylo. Existovali jedinci, kteří si směli dovolit více než jiní. Byli to tzv. politrucci, což byli lidé odpovědní „za politickou výchovu a politickou bezúhonnost vojáků“ (Pruša 2011: 339).

„Já si pamatuju, když byl 1. máj, průvod nebo to, restaurace musely být zavřené, ale oni seděli nahoře v Labuti a tam si dávali pivíčko, kafičko a pojídali párky, to jako... Ale bylo to takový hezký“ (4).

Po roce 1989, především pak v posledních deseti letech se zde začalo pravidelně praktikovat mnoho nových zvyků a akcí, které místní lidé již nazývají tradičními. V této kapitole se budu věnovat tomu, jak v současné době vypadá kalendářní rok v Jincích z hlediska společenského života. Společenským životem zde myslím všechny události, při nichž se schází větší množství lidí, a to bez ohledu na to, zda mají tyto události původně náboženský či zcela sekulární charakter.

V lednu se v obci pravidelně koná, jakožto první veřejná akce v roce, Sokolská akademie (nebo též Tělocvičná akademie), kde se schází všichni cvičenci Sokola a předvádějí divákům aktivity, které v daném kroužku provádějí. Je to tedy ukázka skloubená s reklamou a náborem nových cvičenců.

Únor a březen jsou měsíce plesové sezóny. V obci se pravidelně koná Obecní ples, Hasičský ples a Dětský maškarní disko-karneval. Obecní ples bývá zpravidla zahájen starostou obce a je doprovázen kulturním programem v podobě vystoupení členů místních organizací. Hasičský ples se svým programem příliš neliší od Obecního. Hlavní rozdíl je v tom, že jej pořádá Sbor dobrovolných hasičů a kulturní program zpravidla zajišťují přespolní hosté. Jako poslední jsem uvedla Dětský maškarní disko-karneval, neboť je pravidelnou akcí, kterou pořádá Český svaz žen ve spolupráci s kulturní komisí Rady městyse již několikátou

dekádu. Je určen především pro děti a jejich rodiče. Ti musí přijít oblečení v karnevalových kostýmech, přičemž podle mého názoru jde o náhradu za Masopust, který je dodržován v okolních menších vesnicích. V roce 2015 se na něm sešlo přibližně 200 lidí (Jinecký zpravodaj 2015). 8. března se dále koná posezení při dechovce k Mezinárodnímu dni žen pořádané Českým svazem žen. Ženy se odpoledne sejdou ve Společenském centru Josefa Slavíka a při občerstvení a zvuku hudby spolu mohou konverzovat.

Na konci dubna (30. 4.) se v Jincích koná slet brdských čarodějnic na Sokolské zahradě, která je vedle náměstí. Jde o alternativu zvyku pálení čarodějnic, nebo také filipojakubské či Valpružiny noci, kdy lidé věřili, že se v tuto noc konají čarodějnické reje, při nichž bylo škozeno především dobytku (Bukačová 2008: 23). Na organizaci této tradiční události se podílí kulturní komise Rady městyse a především Sbor dobrovolných hasičů. Událost začíná v odpoledních hodinách, kdy se na místo konání dostaví obyvatelé Jinec se svými dětmi, které mohou nebo nemusejí být převlečeny do kostýmů čarodějnic a plní nejrůznější úkoly, aby získaly tzv. certifikát o složení čarodějnické maturity. Jinečtí hasiči mají na starosti velkou vatru, kterou s přicházejícím setměním zapalují a zároveň obstarávají občerstvení pro návštěvníky.

Počátkem května se na náměstí každoročně uskutečňuje Pietní akt (viz výše) k výročí ukončení Druhé světové války. Odehrává se vždy v dopoledních hodinách a zúčastnit se jej může každý. Pokaždé jsou na něm však přítomni jinečtí vojáci, představitelé obce a regionu, zástupci společenských a zájmových organizací a žáci základní a mateřské školy se svými pedagogy. Ceremonie se odehrává u památníku obětem První a Druhé světové války, kam vojáci slavnostně napochodují a na každou stranu památníku položí jeden věnec. Když takto učiní, postaví se na určeném místě jako čestná stráž a obřad pokračuje tak, že ostatní účastníci po dvojicích či trojicích přistupují před památník, kde se zastaví

a pokloní. Vše je pak završeno českou národní hymnou. Tentýž obřad se pak v následujících dnech odehrává také na jineckém hřbitově u pomníku vojáků Rudé armády a u pomníku ruského partyzána na Klínku (v lese nedaleko Jinec).

Do měsíce května dále zařazují Jineckou pouť, která probíhá též na jineckém náměstí, kde jsou postaveny pouťové atrakce a stánky. V původním významu byla pouť místní výroční oslava „datovaná svátkem světce, jemuž je zasvěcen farní kostel“ v daném místě (Bukačová 2008: 31). V Jincích je však tato situace poněkud odlišná, neboť zdejší kostel je zasvěcen sv. Mikuláši. Pouť se zde uskutečňuje sedmou nedělí po Velikonocích, konkrétně na Letnice, což byly původně pohanské oslavy letního slunovratu, které byly časem spojeny s křesťanskými svatodušními svátky (Bukačová 2008: 29).

„To jsou Svatodušní svátky, kdy byl seslán na zem Duch svatý a ta pouť je vlastně oslava toho jeho sestoupení“ (7).

Souběžně s poutí probíhá prodejní výstava drobného zvířectva pořádaná Českým svazem chovatelů.

Na začátku měsíce června se v Jincích koná Den dětí. Obecně je slaven od roku 1950 a jeho původním účelem bylo zabránit rodinám s dětmi, aby se účastnily slavností Božího těla, vznikl tedy v rámci snah komunistického režimu omezit participaci lidí na církevních tradicích a zvycích (Franc, Knapík 2013: 45-47). Dnes se Den dětí koná v kasárnách a je spojený se dnem otevřených dveří. Jeho oficiální datum je 1. června, jeho reálné datum však vždy závisí na domluvě mezi vojenskou posádkou a školou. Děti mají možnost vidět vojenskou techniku zblízka, případně si ji prohlédnout i zevnitř.

„Každý rok nám dělají Den dětí v rámci tý jejich akce, ten otevřený den, a vždycky tam prostě jdeme a jsou tam připravený ty ukázky, no a daj jim tam nějaký pitíčko nebo nějakou sladkost, no a je to vždycky na celý dopoledne“ (10).

V období mezi červnem a srpnem jsou další společenskou událostí Jinecké slavnosti na Sokolské zahradě vedle náměstí. Jejich stabilní datum není přesně stanoveno. Jde o tradici relativně moderní, která se v Jincích udržuje posledních pět let, ale má velký ohlas u místních obyvatel a láká do obce také turisty. Postupně se stalo zvykem, že jsou každé Jinecké slavnosti zaměřeny na jiné téma. Ty poslední, v roce 2014, se věnovaly ekologii a životnímu prostředí (Jinecký zpravodaj 2014), rok předtím pak byly orientovány na prezentaci místních organizací a spolků. Jelikož vojenská posádka stále spolupracuje s obcí, nechybí ani na této významné civilní akci. Ať jsou slavnosti zaměřeny na jakékoli téma, armáda má v jejich programu vyhrazeno vlastní místo. Většinou prezentuje ukázky techniky, či předvádí MUSADO (umění boje zblízka), v roce 2014 si také civilní návštěvníci měli možnost vyzkoušet střelecký trenažér. Kromě armády mají své pravidelné místo v programu také organizace a spolky, přičemž někdy jsou jimi slavnosti využity k náboru nových členů. Kulturní vložku zde po celý den zprostředkovávají koncerty regionálně známých kapel a k završení dne je pak vždy pozvána nějaká celostátně známá hudební skupina.

Září bylo měsícem, kdy se v obci donedávna žádná společenská událost nekonala, proto starosta městyse zavedl Den dědečků jako kompenzaci mužům, že ženy slaví Mezinárodní den žen a Den matek. Dosud se Den dědečků konal třikrát na Sokolské zahradě a jeho budoucnost je tedy zatím nejasná. Obyvatelé Jinec se ho však hojně zúčastňují, neboť v sobě má kromě kulturního programu také komickou složku. Ačkoli na Dni dědečků hraje zpravidla dechovka, je to akce určená všem mužům, nikoli pouze seniorům. Pro muže jsou zde připraveny soutěže jako např. soutěž v pečení koláčů či v přebalování dítěte, kdy před zraky pobavených diváků manipulují s dětskými panenkami v úmyslu splnit svůj úkol apod. Na pořádání Dne dědečků se

podílí Společenské centrum Josefa Slavíka, Český svaz žen, případně i další místní organizace a spolky.

V říjnu přichází další recentně tradiční událost, již je Havelské posvícenské trhování, které se v roce 2014 odehrálo již potřetí (Jinecký zpravodaj 2014). Pořádá jej Český zahrádkářský svaz na jineckém náměstí, kde se v tento den nachází mnoho stánků s rukodělnými výrobky a domácími pochoutkami. Zároveň s trhy probíhá v prostorách hotelu Eška, který je též na náměstí, hojně navštěvovaná podzimní výstava zahrádkářských výpěstků.

Dalším moderně oživeným a změněným zvykem v říjnu je Hubertský den, který se v Jincích koná od roku 2011. Sv. Hubert je jedním z mysliveckých patronů, v původním pojetí je tedy Hubertský den slavnostním honem v rámci myslivecké komunity (Kovařík 1993: 47-48). Hlavním pořadatelem Hubertského dne v Jincích je Pionýrská skupina, především tedy kroužek U koní, který pod ní spadá. Dále se na něm podílí Český rybářský svaz, kulturní komise Rady městyse a Sbor dobrovolných hasičů. Dnešní podoba jineckého Hubertského dne spočívá ve zdolání tzv. „lovecké stezky“. Konkrétně jde o procházku podzimní krajinou kolem řeky Litavky a jí přilehlým lesem – Vinicí. Děti z pionýrského kroužku U koní tuto trasu absolvují na koních, jinecké rodiny s dětmi pak pěšky. Na cestě jsou pro ně připravena stanoviště s úkoly, které mají prověřit jejich znalost přírody. Na konci trasy čeká na účastníky občerstvení v podobě grilovaného prasete a na závěr je pak pro všechny připraveno večerní posezení s živou hudbou u klubovny Českého rybářského svazu.

Před osmi lety byl v Jincích zaveden zvyk Martinských světýlek (11. 11.). S tímto nápadem přišla jedna z učitelek mateřské školy a zrealizovala jej se skupinou asi sedmi matek, které se svými malými dětmi chodily pravidelně cvičit do Sokola. Je třeba říci, že z této skupiny žen nepatřila ani jedna ke starousedlým obyvatelům, ve všech případech

šlo o relativně nově přistěhované obyvatelky obce. V roce 2007 se tedy uskutečnil první lampiónový průvod končící na jineckém náměstí, kterého se zúčastnilo sedm žen se svými potomky. V této „komorní skupině“ se zvyk udržel po další dva roky, než jeho organizaci převzalo Mateřské centrum Jinečáček. Dnes je ústředním článkem této události stále lampiónový průvod vedoucí na náměstí, jeho velikost je však mnohonásobně větší. Na náměstí pak vše nekončí, nýbrž pokračuje, neboť jsou na něm postaveny stánky a hraje hudba, přičemž se prezentují místní podniky jako např. Vinotéka, která poskytuje Svatomartinské víno či místní soukromí koloniál, který dodává sladkosti pro děti. Vrcholem večera je nakonec příjezd Martina na bílém koni, jehož ztělesňuje zástupce z nedalekého statku v Rejkovicích.

Konec listopadu s sebou přináší zahájení adventu, kdy je za doprovodu kulturního programu slavnostně rozsvícen vánoční strom na náměstí a posléze i další stromy v obci. Událost pořádá kulturní komise Rady městyse Jince za spolupráce jineckých hasičů.

V předvečer 6. prosince se v Jincích, stejně jako kdekoli jinde, konají tradiční Mikulášské obchůzky, jež patří k jedněm z nejrozšířenějších lidových obyčejů. Některé jejich složky se během dob měnily. Příkladem toho může být sestava samotné obcházející skupiny, v níž v minulosti občas figurovaly i postavy jako smrt, kněz aj. V moderní době tvoří Mikulášův doprovod zpravidla jen postavy andělů a čertů (Vondrušková 2004). Smysl obchůzek však zůstává stále stejný: obdarovat dítě a někdy být i tak trochu výchovnou metodou (Šottnerová 2009: 115). V Jincích je možné se během posledních let setkat s komercializací tohoto zvyku a s úbytkem obcházejících skupin, jehož důvodem jsem shledala pravidelnou akci s názvem Mikuláš ve staré huti.

„Jde o zneužívání zvyku pro dosažení zisku, a to se samo stává zvykem“ (6).

Mikuláš ve staré huti je událost konající se o nejbližším víkendu před svátkem sv. Mikuláše ve staré železné huti Barboře. Je to vysoká pec, která přestala pracovat roku 1875 (Beránek 2000: 40) a od té doby chátrá, což ji po vizuální stránce činí ideálním místem pro imitaci pekla, díky ponurosti jejího interiéru. Nadílka v huti proběhla od roku 2000 již čtrnáctkrát a místní obyvatelé ji začínají chápat jako tradici, která sahá za hranice Jince (Jinecký zpravodaj 2010). Již na počátku listopadu se vždy začínají v ulicích objevovat plakáty upozorňující na tuto blížící se událost, neboť je nutné na ni dítě předem telefonicky přihlásit, aby mohlo být se svým dospělým doprovodem zařazeno do jedné z menších skupin. Každá skupina má určenou konkrétní dobu, kdy do hutě půjde a časové intervaly mezi nimi jsou přibližně třicet až čtyřicet minut. Je však nutné, aby rodiče připravili balíček, který je následně na předem určeném místě předán organizátorům spolu se vstupným (50 Kč) a seznamem věcí, jež by měly být dítěti vytknuty, případně, za něž by mělo být pochváleno. Uvnitř budovy na děti čeká osoba převlečená za Lucifera, k níž je přiváděno jedno dítě po druhém, aby zarecitovalo básničku či zazpívalo písničku a aby mu byly vytknuty záležitosti ze seznamu připraveného rodiči. Po té přichází postava Mikuláše a jednotlivě si k sobě děti zve, načež jim předává jejich balíčky.

Klasických obcházejících skupin v předvečer svátku sv. Mikuláše v Jincích je méně, neboť mnoho rodičů zastává názor, že po návštěvě Barbory není nutné zvat si Mikuláše s čerty ještě domů.

12 ARMÁDA JAKOŽTO NOSITELKA IDEOLOGIE A JEJÍ VÝZNAM PRO OBEC

Před rokem 1989 podle všeobecného mínění být vojákem metaforicky znamenalo být komunistou, nebo jinými slovy přívržencem

režimu, a jelikož Jince obsahovaly dvě sídliště obydlená příslušníky armády, názor, že to mělo vliv na celou obec, je velmi častý. Z výpovědí mých informátorů však vyplývá, že ne ve všech případech tomu tak skutečně bylo.

„V Základních řádech bylo psáno, že voják je oddán straně, Komunistický straně Československa a vládě. To jsme nějak měnit nemohli a každý si plnil ty své povinnosti“ (8).

Z výpovědí informátorů, kteří byli členy armády, vyplývá, že ne všichni, kdo byli v Komunistické straně, v sobě měli skutečně její politické přesvědčení. Pokud v ní nebyli kvůli tomuto přesvědčení, většinou v ní pak setrvali z důvodu touhy po kariérním postupu, ale existovaly i případy, kdy v ní nebyli vůbec, na svých pracovních pozicích však zůstávali např. z důvodu nedostatku odborníků. Je třeba říci, že zmíněné řády se týkaly vojáků z povolání a nikoli vojáků základní služby, mezi nimiž bylo příslušníků strany minimum. Nicméně vliv politických orgánů byl v armádě silný. Začínal již na vojenských gymnáziích a pokračoval i při studiu na vysoké škole, kde byly skládány státní závěrečné zkoušky z vědeckého komunismu a marxisticko-leninské přípravy. To pokračovalo dále v rámci jednotlivých vojenských útvarů. U každého z nich byl přítomen zástupce pro politické záležitosti a u každé jednotky pak politický pracovník neboli politruk.

„Dělal jsem politruka taky, malýho, jenom na baterii a za těch šest let, co jsem ho dělal, mi nezaplatili výsluhu. Jednou jsem byl politruk a komunista, tak to mám sečtený (smích)“ (8).

Bylo by však nesprávné se domnívat, že pokud byla v obci socialistická ideologie velmi pevně zakotvena, byla to pouze zásluha přítomnosti vojenské posádky. Ta podle mého názoru v dané lokalitě spíše demonstrovala vládnoucí režim, než aby jeho myšlenky a praktiky na každodenní úrovni nějakým způsobem ovládala či šířila do zbytku městyse. Navíc z výpovědí plyne mj. také fakt, že se ke Komunistické

straně hlásila převážná většina starousedlíků z Dolních Jinec, což údajně přetrvávalo i po roce 1989, kdy už byla armáda apolitická.

Hovoří-li dnes občané Jinec o místní vojenské posádce před rokem 1989, činí tak v dobrém. Politický režim rozhodně nebyl tím prvním, co je v této souvislosti napadlo, vždy to byla práce. Práce posádky pro obec byla ve vyprávěních narativní prioritou a styčným bodem pro spjatost obce s armádou. Obyvatelé Jinec měli díky ní pocit, že jejich městyš je technologicky, infrastrukturně i co se služeb týče, o krok napřed oproti okolním vesnicím.

„Postavili pro Jince kanalizaci a vodovod. V 80. letech ještě třeba Hořovice neměly čističku a Jince už ji měly“ (9).

Práci, kterou členové místní vojenské posádky v obci vykonávali, bych rozdělila do čtyř kategorií. První je ta, kterou Martin Franc a Jiří Knapík nazývají formálně dobrovolnou pracovní činností (Franc, Knapík 2013: 81-82). Do této kategorie spadají brigády na sezónních zemědělských pracích. Brigády byly „dobrovolně povinné práce“ (Pruša 2011: 44). V Jincích se týkaly hlavně žní, kdy se sklízela úroda z polí.

Druhou kategorií jsou veřejné stavební činnosti, které jsou zde oceňovány nejvíce pro svou všeobecnou užitečnost. Jedná se především o stavby silnic, mateřské školy, zdravotního střediska, obchodu, ale též např. o úpravy parků apod., kam armáda dodala velké množství pracovní síly, ale také stavební techniku. V mnoha případech se zmíněné pracovní činnosti odehrávaly v rámci tzv. akcí „Z“, což doslovně znamenalo „akce pro zvelebování“ (Pruša 2011: 18).

Třetí kategorií jsou neveřejné stavební činnosti. Sem jsem zařadila práce, které vojáci vykonávali např. na rodinných domcích místních obyvatel, nebo na které jim zdarma zapůjčili techniku.

„Mám takovej a takovej problém, potřeboval bych půjčit na tendleten den nákladřák, no a velitel mi ho půjčil. Bud' to bylo na hodinu, anebo to bylo na celej den“ (4).

„Tak mu nějakaj ten velitel, tomu tátovi našemu, půjčil jako z těch kasáren asi tři, čtyři kluky, který nám nahazovali ten barák, no a ten můj muž budoucí byl mezi nima“ (3).

Poslední kategorií jsou pomocné a veřejně prospěšné činnosti, které se uskutečňovaly v době, v níž přišly extrémní přírodní podmínky. Bylo to tedy např. odklizení sněhu při sněhové kalamitě, pomoc při povodních aj.

Obyvatelé městyse jsou si dodnes velmi dobře vědomi toho, jak jim vojenská posádka usnadňovala práci a ušetřila finance, proto ji, i přes řadu počátečních negativních postojů, tolerovali. Veškerých výše zmíněných prací se zúčastňovali i důstojníci, hlavní využívanou pracovní silou v obci však byli vojáci základní služby.

Vojáky základní služby si v této práci definují jako specifickou skupinu lidí pocházejících z různých částí Československa a krátkodobě žijících, pracujících a služeb využívajících na území městyse. Jinecť obyvatelé tuto skupinu vnímali rozporuplně, jako problémovou a zároveň jako velmi užitečnou. Jejich užitečnost spočívala především v pracovní síle, ale také v hojném využívání místních služeb, zejména pak pohostinství, s nímž ovšem souvisela zmíněná problémovost.

„Když třeba chodili na zábavy, tak řádili dost. Opíjeli se třeba, měla jsi jedince, že se tady vyřvávalo po nocích, tak to bylo taky blbý“ (3).

„Říkám to narovinu, nebudu si vymyšlet nějaký lahodný slovíčka: bordel, popelnice prostě, květníky a nepředstavitelnej bordel“ (5).

Vztahy mezi vedením obce a velitelstvím posádky však byly nastaveny takovým způsobem, že pokud se někde něco podobného vyskytlo, velitel vyslal vojíny uklidit celý městys, což bylo gesto, jímž chtěl snížit případné pohoršení obyvatel. U některých lidí toto jednání vedlo také k předsudkům ohledně páchání škod v obci, kdy byla každá výtržnost automaticky připisována vojákům základní služby, ačkoli se na ni mnohdy podílela místní mládež. Práce vojáků základní služby zde však

byla důležitá, a tak žádné stížnosti nebyly nikdy dotaženy do extrémních důsledků.

„Jako tady by se bez vojáků bejvalo neudělalo téměř nic, jo, protože opravdu do všeho byli zapojení vojáci. Ty místní obyvatelé, oni měli svoje baráčky, tam si každéj prostě něco šolichal u toho“ (7).

Vojáci základní služby byli pro obec důležití nejen z hlediska svého pracovního nasazení, ale také proto, že zde někteří z nich zůstávali i po skončení vojny, neboť si zde našli budoucí partnerky a zakládali rodiny, čímž s sebou přinášeli novou krev.

„Zůstali, promísilo se to a je to strašně dobře“ (5).

Od roku 1989 tato pracovní pomoc obci postupně klesala, a to kvůli novým zákonům, které armádě znemožnily půjčovat pracovní sílu a techniku civilnímu sektoru. Definitivně pak zanikla spolu s povinnou vojenskou základní službou a profesionalizací armády roku 2004.

„Když jako tydlety kluci přestali teda jako mít tu základku, tak třeba už se nemohli využít na různý ty práce“ (3).

Je však třeba říci, že armáda nebyla městysi nápomocná pouze pracovní silou, ale též finančními prostředky, což do určité míry platí dodnes. Finančně se podílela např. na opravě jineckého zámku (viz níže), který byl ve výpovědích informátorů též velmi často zmiňován. Jde o stavbu, na jejíž rekonstrukci bylo vynaloženo velké množství finančních prostředků, aby z ní bylo vybudováno kulturní a obchodní centrum obce. Ale po jejím návratu v restitučním řízení do rukou soukromé osoby, začala chátrat.

Kromě poskytování pracovní síly a financí měla vojenská posádka význam také v tom ohledu, že jineckým obyvatelům nabízela pracovní pozice.

„Dělnický profese a tydlety, to byla pro ně veliká příležitost, protože tam občanských zaměstnanců bylo opravdu hodně, a to se poznalo v tej

poslední vlně, kdy rušili tedy jako civilisty, aby tam pracovali, šlo jich asi osmdesát“ (5).

Po roce 1989 byl zlomovým rokem ve spolupráci mezi obcí a armádou rok 2003, kdy bylo tehdejším vedením Ministerstva obrany rozhodnuto o vybudování základny pozemních sil v Jincích podle vzoru NATO. Mezi vojenskou posádkou a městysem tedy nastalo intenzivní jednání. K dosažení zmíněného cíle byl totiž zpracován generel výstavby, který spolu s vybudováním obrovské základny zahrnoval rozšíření infrastruktury obce, které k tomu bylo potřebné. A ačkoli v současnosti na oficiálních webových stránkách místní vojenské posádky stojí, že byl generel výstavby z její strany dosud naplněn z 11 % (13. dělostřelecký pluk online), skutečnost je taková, že byl z finančních důvodů zcela pozastaven.

„A smutný je na tom to, že ta obec ty svoje závazky dodržela, ať už se týká rozšíření kapacity základní školy, mateřské školy, řekněme, kulturní středisko, vůbec zlepšení infrastruktury v obci, (...) z pozice armády tahleto společná akce byla zrušena“ (2).

Odhlédneme-li od toho, co nedokončila armáda na vlastní půdě, díky jejímu plánu došlo k rozkvětu městyse, k němuž by nejspíše v takovémto krátkém časovém úseku (od roku 2003), nikdy nedošlo.

Formální vztah obce a armády se dnes stále udržuje, příkladem mohou být pravidelné návštěvy kasáren starostou při slavnostních nástupech, či spolupráce posádky se školou při pořádání různých akcí, např. na Den dětí. Na úrovni každodenního života však intenzita tohoto sepjetí klesá. Z výpovědí mých informátorů, paradoxně, vyplývá, že význam vojenské posádky je dnes pro obyvatele Jinec mnohem větší, než byl dříve. Její umístění zde, považují za tradici a za důvod výjimečnosti jejich městyse.

„Vojenská posádka je zázrak, kterej Jincům dává možnost, že existujou a jsou známý“ (14).

13 ZLOMOVÉ ROKY 1968 A 1989 Z PERSPEKTIVY MÍSTNÍCH OBYVATEL

V roce 1968 vstoupila na území Československa okupační vojska Varšavské smlouvy (sovětská armáda s oddíly Polské lidové republiky, Německé demokratické republiky, Bulharské lidové republiky a Maďarské lidové republiky). V noci z 20. na 21. srpna tedy na území Československa vstoupilo 350 až 400 tisíc vyzbrojených cizích vojáků s cílem „obnovit pořádek“. Ten zde byl podle socialistických vůdců narušen uvolněním atmosféry, kterou s sebou přineslo Pražské jaro v únoru 1968 a tzv. socialismus s lidskou tvář (Koudelka 2008: 13-14).

Tuto historickou událost zažívali obyvatelé Jinec různě, a to v závislosti na svém tehdejší věku a části městyse, v níž bydleli. Lidé žijící tehdy v Dolních Jincích zpravidla vypověděli, že se v samotné obci nic zvláštního nedělo. Potýkali se však s pocity strachu, které byly způsobeny neurčitými hlášeními z rádia.

„Sem teda žádný vojáci nepřišli do Jinec, si nepamatuju já, že by tu někdy někde něco bylo, ale rádio jsme poslouchali od rána“ (12).

Informace se šířila nejčastějším médiem, kterým bylo tehdy rádio, nebo od člověka k člověku. Obec tedy byla této události rychle plná, skutečně se však lidé s realitou střetli většinou až po příchodu do svého zaměstnání, což v oblasti Jinec mohla být zpravidla jen škola, kasárna nebo Čenkovské strojírny. Teprve tam jim byly vydány rozkazy a zákazy.

„Ve škole bylo první, co po nás vyžadovali, že jsem nesměla chodit zpívat do kostela (...). To mi řekl ředitel: vyber si: buď budeš chodit zpívat do kostela, anebo budeš učit, ale oboje ne“ (12).

„Jenomže potom to bylo krušný, protože já byla taky členkou strany, museli jsme teda srazit paty a tak, a kdo ne, tak letěl“ (3).

V oblasti Horních Jinec, které se tou dobou ještě skládaly pouze ze Starého sídliště, je situace roku 1968 popisována jinak. Muži museli odejít do kasáren, kde trávili mnoho času s vojáky základní služby, nebo byli převeleni na vzdálené pracoviště a ženy s dětmi zůstávaly samy ve svých domácnostech. Tato situace trvala asi měsíc.

„Nevzpomínám na to ráda. Když jsi neměla doma chlapa a teď jsi slyšela, oni tady v noci, přes den ani moc ne, ale v noci projížděly tanky, tady vrčelo to kolem dokola, byl to blbej pocit, nebudu říkat, že to bylo hezký“ (1).

Z této výpovědi vyplývá, že Starým sídlištěm, které bylo nejbližší obydlí u kasáren, projížděly obrněné vozy. Jejich pasažéři byli popisováni jako zanedbaní, hladoví a zmatení, jakoby ani nevěděli, kde a proč jsou. Fakt jejich přítomnosti koresponduje s jedním z hlavních vojenských cílů ruské invaze, jímž bylo „zajištění československých kasáren a vojenských objektů“ (Emmert 2007: 32).

„Na silnicích si pamatuju takový ty vzkazy: Ivane, jdi domů, Nataša ti chodí s Koljou“ (5).

Rok 1989 byl rokem velkých změn v celé republice. Jince nějakou dobu žily příchodem Sametové revoluce. V obci bydlelo pár protikomunisticky zaměřených občanů, z nich jeden, který podepsal Chartu 77, dokument prosazující dodržování lidských práv (Honajzer 1996: 13). Tito lidé byli velmi činní spolu s lidmi z Občanského fóra, což bylo hnutí „sjednocující drtivou většinu nezávislých občanských iniciativ i jednotlivých občanů, vyjadřujících jeho prostřednictvím svou nespokojenost s vládnoucím komunistickým režimem“ (Bureš 2007: 7). Městys byl ponořen v euforii, kdy někteří lidé chodili po ulici a cinkali klíči, žádná velká shromáždění se však vzhledem k velikosti Jinec nekonala. Někteří informátoři také vzpomínali na jakousi rozpačitost, kterou v nich vyvolaly televizní zprávy o demonstracích v Praze.

„Jsme měli nějaký svůj život a teď jsme čekali, co bude“ (10).

Docházelo k setkáním členů Občanského fóra a členů Komunistické strany ve starém kulturním středisku, kde mezi sebou vedli bezcílné polemiky, které byly plné vzájemného obviňování a výčitek.

„Já jsem viděla i takovou tu část toho, kdy jsem tomu nerozuměla, protože najednou zarytý straníci říkali, že stranu nemaj rádi, že tam byli z donucení, že okamžitě chtěj vystoupit. Ale jak může někdo nebýt za hodinu straník?“ (5).

Rok 1989 byl pro mnohé obyvatele z jejich výpovědí osvobozením od povinných politických schůzí, které se do té doby neustále konaly, a zdálo se jim, že se tyto a jim podobné povinnosti stupňovaly.

Někteří vojáci z povolání, kteří byli obyvateli obce, toto období vnímali jako období uvolněné morálky mezi příslušníky základní vojenské služby, jimž bylo náhle dovoleno mnoho věcí, které byly předtím zakázány (směli mít ve skříňkách civilní oděv, měli více vycházek, víkendy mohli trávit doma apod.). Tento aspekt byl vnímán zpravidla negativně.

„Ta kázeň spíš jaksí upadala, že jo, ty důstojníci se báli těm vojákům něco nařídit, protože začla takzvaná demokracie. (...) Já jsem byl jednou ve službě nějakej civilista mi tam volal a byl arogantní, jak jsme si dovolili jeho syna zavřít na pár dní do basy“ (11).

Nejstěžejnější součástí vyprávění informátorů ohledně roku 1989 byla spíše než popis událostí, které v obci nebyly nikterak výrazné, komparace života před a po Sametové revoluci. V tomto případě jsem se setkávala se třemi typy výpovědí, je však třeba říci, že většina mých informátorů se striktně nepřikláněla ani k jednomu z nich, spíše mezi nimi oscilovali podle oblasti života, o níž právě hovořili. Prvním typem byly výpovědi, kde převažoval názor, že před rokem 1989 se žilo lépe, ty byly také nejčastější. Jako důvod této výpovědi byly vždy uváděny sociální jistoty, levnější zboží a služby a kvalitnější mezilidské vztahy, které jsou „hlavním zdrojem subjektivního pocitu spokojenosti“ (Možný 2002: 15).

Často popisovali celkovou atmosféru doby jako tu, v níž k sobě byli lidé přátelštější.

„Lidi dneska se ani v baráku neznaj“ (9).

„Třeba na Novej rok, to jsme chodili po celým sídlišti, všichni jako jsme se znali, všichni jako z bytu do bytu a takový. Dneska je to takový, že každej si hrá na svym písečku a kouká jenom, aby jako uhamonil co nejvíc pro sebe a závidí si no“ (7).

„Tehdá ty lidi, co sloužili v armádě, pro něco sloužili, jo. Dneska po tom 89. roce jsou to akorát velký sliby, chyby, že jo a to, a vůbec ta morálka, ta upadá v celý tý armádě“ (6).

Druhým typem výpovědí byly ty, ačkoli méně časté, že se v současné době žije lépe. Informátoři většinou v tomto ohledu na svůj život nahlíželi z perspektivy životní úrovně, která je dnes vyšší, také zmiňovali své možnosti soukromého podnikání či cestování. Jde tedy spíše o materiální stránku věci.

„Ten můj muž byl nadšenej, že teda bude moct podnikat, že mohl teda dělat to, co ho bavilo a mohl to dělat podle sebe“ (12).

Poslední typ výpovědí byl ten, v němž informátoři vyjadřovali názor, že se na životě v městysi od přelomového roku 1989 nic nezměnilo. Samozřejmě je nutné pro pravdivost tohoto tvrzení vyloučit politické aspekty. Nicméně minimální počet informátorů si uvědomuje skutečnost, že mnoho praktik z doby socialismu v Jincích přetrvalo dodnes, pouze se změnilo jejich pojmenování či pojetí a oprostily se od původně ideologické složky.

„Žil jsem hromadu let v době, jak každej tomu říká, totality a toho, já jsem si neztěžoval. (...) Těžko nějak hodnotit, když to vezmete, ono se za těch pětadvacet let taky nic nezměnilo“ (8).

„Odsuzovali školu, že je totalitní zařízení, kde museli chodit na brigády a takovýdle. No a já, když to vezmu dneska, tak to vidím: Přineste

si do školy hrábě, půjdeme uklízet park. No tak kde je ta jejich idea, že prve to bylo komunistický a dneska to není?“ (4).

Příkladem poslední výpovědi informátora č. 4 mohou být nejen jím zmíněné brigády, ale též družba školy s armádou, která ve své podstatě do dnešních dnů stále trvá, pouze ji lidé nazývají „spolupráci“.

14 VYHLÍDKY NA BUDOUCNOST

Z dosud řečeného je zřejmé, že ať jsou formální vztahy obce s vojenskou posádkou jakékoliv, lidé vnímají na úrovni každodennosti stále jejich vzájemnou provázanost a potřebnost. Obavy z blízké budoucnosti byly ve výpovědích mých informátorů narativní prioritou, již příkládám velkou váhu, neboť se objevila ve všech vyprávěních. Jedná se především o plán české vlády zrušit k 1. lednu 2016 Vojenský výcvikový prostor Brdy (dále jen VVP). Podle mého názoru je hlavním důvodem tohoto rozhodnutí atraktivní poloha této lokality v blízkosti hlavního města a skutečnost, že je potenciálně zajímavou rekreační oblastí.

VVP Brdy je územím, jehož rozloha činí 26 009 hektarů kopírující částí své hranice hranici Středočeského kraje s Plzeňským krajem. 3217 hektarů je určeno k vojenskému využití, zbylých 22 792 hektarů je pak využíváno hospodářsky Vojenskými lesy a statky (Švarcová 2006: 81). Rozhodnutí vlády zrušit VVP Brdy se mnoha obyvatel Jinec, jak vyplynulo z výpovědí, osobně dotklo. Toto území je neodmyslitelně spjato s místní vojenskou posádkou. Cvičící vojska vždy ovlivňovala běžný chod obce. Podle jednoho z mých informátorů byl v 90. letech minulého století VVP neustále plný cvičících vojsk, která do něj nastupovala z Jinec, to znamená, že byla maximálně využívána místní komunikační síť, včetně vlakového nádraží, kde docházelo k obrovským přesunům vojenské techniky. Kvůli tomu byla také v jinecké železniční stanici zbudována

přibližně 80 metrů dlouhá boční nakládací a vykládací rampa (Švarcová 2006: 88).

Důvodů, proč obyvatelé městyse vnímají vizi zrušení VVP tak osobně a negativně, je mnoho a opět závisí z větší části na tom, zda dotyčný pochází z Dolních Jinec či z vojenského prostředí. Osoby pocházející z vojenského prostředí často uváděli jako jeden z důvodů potenciální ztrátu zaměstnání, široké využití VVP a velké finanční náklady a úsilí, které stálo za přesuny již zrušených vojenských posádek z jiných konců republiky do Brd, kde dnes dochází k výcvikům nejen vojenských složek (Vojenský výcvikový prostor Brdy online).

„To mě na armádě jako štve, že oni vždycky do toho vrazej šílených peněz a pak to opustí, jako třeba v Rožmitále nebo v těch Strakonicích, jak sloužil zeťák“ (7).

„Za totality tady cvičily vlastně i protiletadlový vojska, cvičily tady i Lidový milice, prostě i dneska vlastně tady cvičí složky IZS, ať už jsou to hasiči, že jo, policie, ochrana ústavních činitelů, takže ten prostor využití má“ (2).

„My, co tu žijeme, tak to vidíme, jak to je. Podle mě ministr obrany před tím rokem, tak vlastně urazil všechny vojáky a občanský zaměstnance v Jincích, protože řekl, že to využívaj čtyři dny v roce. Přitom člověk vidí, že cvičej, že se neflákej někde v kasárnech“ (9).

Dalším často uváděným důvodem je strach o zdroje pitné vody a o uchování jedinečné přírody, která bude pravděpodobně nenávratně zničena po otevření Brd pro veškerý civilní sektor. Podle mnoha mých informátorů byla dosud armáda „ochránkyní místní přírody“, která po zrušení VVP zcela jistě podlehne zkáze. Někteří informátoři se pak přikláněli alespoň k verzi, že by z oblasti mohla být vytvořena chráněná krajinná oblast, větší část z nich se však k veškerým změnám staví velmi odmítavě a byli by raději, kdyby se uchovala stávající podoba vojenského prostoru.

„Mám obavu, a to je zdroj pitný vody, a aby zůstaly ty Brdy, protože fauna, flóra, úžasný, úžasný“ (5).

„Jakmile se todleto zruší a armáda odejde, tak ten prostor padne, myslím jako ta příroda a ta kvalita pitný vody vynikající“ (6).

„Umím si představit už teď, že skončí Vojenskéj újezd, a to je katastrofa, protože z toho bude za chvílku pastouška, nic jinýho než pastouška“ (1).

„Na jednu stranu by mně to mohlo bejt jedno, protože jsem stará, ale na druhou stranu jako opravdu ta příroda tady je přece jenom ještě furt zachovalá a byla by to obrovská škoda“ (10).

V některých rozhovorech byla zmíněná skutečnost, že do VVP civilisté nesmějí, např. kvůli sběru lesních plodů, na něž jsou místní lesy bohaté. Z mého pozorování však vyplynulo, že ačkoli je tento argument velmi častý, realitě neodpovídá, neboť lidé tuto oblast pro své potřeby ilegálně navštěvují neustále.

Podle mého názoru mají obyvatelé Jinec všeobecně obavy především z případné změny atmosféry svého městyse, která zůstala stejná v podstatě od 30. let 20. století. Touto atmosférou mám na mysli to, co řekl jeden z mých informátorů:

„Lidi jsou zvyklí na sirény a střelbu a vadí to spíš těm, který se sem přestěhovali třeba z velkýho města nějakýho, a vůbec jako nezažili jakoby tu atmosféru těch Jinec, kdy my už opravdu jsme na to prostě zvyklí a je to naší součástí“ (2).

Pochopitelně se podle vyprávění mých informátorů v každé době našli v obci či jejím nejbližším okolí také osoby, které na práci vojáků ve VVP chtěly prostřednictvím různých stížností na jasně slyšitelnou střelbu vydělat. Jako příklad z dnešních dnů byla často uváděná popraskaná omítka na některém z domů nacházejícím se v blízkosti VVP, nebo před rokem 1989 nedostatečná produktivita hospodářských zvířat.

„Si stěžoval z Felbabky nějaké stěžovatel, ten byl na velitelství pořád. Velitel pořád řešil, že mu nechtěj dojit kozy (smích)“ (8).

Lidé se v Jincích, podle mého názoru, s armádou za léta společného obývání městyse naučili žít ve vzájemné symbióze a mají strach, že zrušení VVP je jen krůček od zrušení celé vojenské posádky, což by na mnoha úrovních proměnilo podobu zdejšího života, a tím samozřejmě není myšlena pouze změna od epochy střelby k epoše „ticha“.

„Podle mě by bylo po Jincích“ (12).

15 VIZUÁLNÍ PROMĚNA MĚSTYSE

Během života každého člověka se prostředí, v němž žije, mění. Také Jince prošly za několik desetiletí mnoha proměnami, v této kapitole se proto budu zabývat komparací leteckých snímků tohoto městyse. Letecké snímky jsem vybrala záměrně pro skutečnost, že letecký pohled je jedním z efektivních způsobů shromažďování údajů o kulturním a přírodním prostředí a mnoho badatelů používalo a používá letecké snímkování k pochopení vztahu člověka a přírodního prostředí či sociálních sub-prostředí, a to v některých případech synchronně a v jiných diachronně. Dále je zde také velká rozmanitost způsobů, jakými může být letecký snímek používán pro etnologické interpretace za předpokladu, že je základní linií pro další práci (Gumerman 1976: 906-907).

Srovnávané budou dva snímky, a to z roku 1953 a z roku 2011 (Příloha č.). Důvodem je zde snaha zachytit vizuální proměnu jinecké sídelní struktury během období socialismu. Podle bratrů Collierových je totiž komparace snímků jedním ze způsobů, jak poukázat na změny, které probíhaly či probíhají (Sztompka 2007: 35).

Začnu-li od přírodního prostředí viditelného na snímcích, je zřejmé, že většinu obdělávaných polí nahradily louky. Důvodem je dle mých informátorů úpadek zemědělství v tomto údolí, za který může změna politického režimu (např. konec JZD), nová „nezemědělská“ generace dojíždějící za zaměstnáním do okolních měst a také již několikrát zmíněná Čenkovská fabrika, která nabídla lidem velké množství pracovních míst. V některých oblastech, v nichž se v roce 1953 podle fotografie nacházela pole, během let vyrostly celé ulice rodinných domků.

Obrátím-li se přímo k tématu sídelní struktury, je třeba říci, že Dolní Jince a zástavba kolem hlavní Slavíkovy ulice, která je jakousi osou Jince, se skoro nezměnily. Je to nejstarší „starousedlická“ část obce. Staré sídliště je na snímku z roku 1953 ve výstavbě a je na něm méně domů a sídliště Zborovská na něm ještě neexistuje. Reálná změna tohoto stavu odráží nový přísun obyvatel, resp. útvaru vojáků ze Staré Boleslavi a jejich rodin, díky čemuž bylo třeba, jak již bylo řečeno, rozšířit školu, postavit novou školku a Zdravotní středisko. Tyto objekty na snímku z roku 1953 také ještě nejsou přítomny.

Je důležité zmínit, že všechny prozatím zmíněné změny v obci pracovní silou, ale zčásti i finančně zajistila armáda a nikoli pouze Místní národní výbor. Některé změny se také udály přímo na území kasáren, kde bylo přistaveno sportovní zařízení (ovál, krytá tělocvična), kinosál, kotelna a byl rozšířen areál kasáren, pro další vojenský útvar.

Také zmíněné Čenkovské strojírně pro své nově příchozí zaměstnance postavily obytné objekty, a sice ubytovnu, velký panelový dům, místními nazývaný Věžák a ulici bytovek přiléhající ke Starému sídlišti (ulice Čenkovská). Z mého dlouhodobého pozorování se budova Věžáku a ubytovny do dnešních dnů změnily pouze sociálně: staří obyvatelé z nich odcházejí a nahrazují je nově příchozí, kteří z nich svou skladbou vytvářejí sociálně vyloučené lokality.

Od roku 2011, z něhož je modernější snímek, se toho do dnešních dnů v obci příliš nezměnilo, odhlédneme-li od stále přibývajících stavebních parcel pro nové rodinné domy a dalšího rozšíření kapacity mateřské školy v roce 2015. Z pohledu na oba letecké snímky spolu s vědomím, že mnohé ze změn iniciovala před rokem 1989 armáda, je zřejmé, že vizuální proměně Jinec velmi napomohla.

16 NEJČASTĚJI ZMIŇOVANÁ MÍSTA A JEJICH PROMĚNY

Specifickým místem, o němž moji informátoři často spontánně hovořili, je jinecké náměstí. Nachází se v oblasti Dolních Jinec a vždy bylo místem setkávání různých občanů městyse a konáním důležitých společenských akcí. Platilo to i v době, kdy byly postoje obyvatel Dolních Jinec k lidem žijícím v Horních Jincích negativní a založené na pocitech vzájemné rozdílnosti. Již v antice bylo náměstí prostorem „demokracie“ a setkávání „odlišného“ za nepřítomnosti viditelných bariér, bylo „školou pro často fragmentární a nepřesnou zkušenost odlišnosti“ (Sennett 2012: 22-24). Toto místo je jedním z těch, na němž lze ukázat změnu způsobu života ve veřejných prostorech obce. Podle Jana Gehla vedly minulé vzorce aktivit na náměstích a ulicích k činnostem, které lidé dělat museli, ty však „byly postupně nahrazeny novými vzorci, v nichž hlavní roli hrají rekreace, kulturní aktivity a zábava“ (Gehl 2012: 140). Tomu také odpovídá, jaký význam byl kvalitě takového místa přikládán (Gehl 2012: 140). Odpovídá to také tomuto konkrétnímu případu Jinec, kdy ještě v 90. letech bylo náměstí jen rozlehlou nevzhlednou plochou zalitou betonem, kde občas odpočívali řidiči kamionů. Dnes je zrekonstruované a udržované obcí, přičemž je využíváno k pořádání většiny společensko-kulturních akcí.

Dalším hojně zmiňovaným místem, které doslova leží obyvatelům Jince „v žaludku“, je zámek. Je to velký objekt v srdci obce, na němž informátoři často uváděli štedrost armády, ale zároveň k němu mají velmi negativní postoje z hlediska jeho původní nákladnosti a současné vizuální podoby.

„Zámek teda tu obec hyzdí, no ale je to Památkovým úřadem chráněný, takže to se jen tak zbourat nemůže“ (1).

Zámek byl postaven na místě původní tvrze roku 1770, ve 2. polovině 19. století byl přebudován na pivovar (Beránek 2000: 33-40) a ve 2. polovině 20. století pak na sodovkárnu. Na počátku 80. let 20. století sodovkárna zanikla a budova začala chátrat. Před rokem 1989 bylo rozhodnuto vybudovat na jejím místě obchodní a kulturní centrum a nastaly tedy finančně nákladné opravy, na nichž se podílel stát, obec a armáda. Po roce 1989 se však tato částečně zrekonstruovaná stavba vrátila do rukou soukromého majitele, který ji nechal opět chátrat, a to do dnešních dnů.

„Některý restituce, kde byly milióny, tak v podstatě zůstaly takovou ostudou, jako je zámek“ (5).

V obci je možné nalézt dva různé postoje k této budově, kterou nelze cestou skrze Jince minout. Prvním postojem je lhostejnost nebo nevnímavost. Jinými slovy, žijí zde lidé, kteří již tuto stavbu nevnímají a jimž přijde její přítomnost v obci tak samozřejmá, že si ji zkrátka neuvědomují, ani nad ní nepřemýšlejí. Druhým postojem je stud. Týká se obyvatel, kteří si uvědomují celkový vzhled obce a s ním tento hluboce kontrastující objekt.

„Zámek to je neštěstí šílený. Uprostřed obce a taková ostuda šílená. To je jediný, co mi tady vadí“ (12).

„Je z toho zřícenina, která dodneška hyzdí centrum obce“ (10).

Třetím místem je již zmiňovaná vysoká pec Barbora. Lidé o ní nehovořili tak afektovaně jako o budově zámku. Podle mého názoru je to

jen proto, že není tolik „na očích“, neboť jinak je její současný stav horší než stav zámecké stavby. Tato dřevouhelná vysoká pec byla postavena roku 1810 na místě, kde před tím stála již zastaralá železná huť (Čáka 1988: 76). Pracovat přestala v roce 1875 (viz výše) a od té doby chátrá.

„Já nemůžu pochopit jako, ta pec Barbora, to je jedna v celé střední Evropě budova na dřevěné uhlí, se tam pálilo. Jediná historická památka v Evropě a nepochopím, že někdo jako se o to nezajímá“ (13).

Dnes je stará železná huť využívána především před svátkem sv. Mikuláše, kdy je v ní pro děti vytvořena imitace pekla (viz výše). Na venkovním pozemku k ní přiléhajícímu je soukromníkem zbudovaný areál na výcvik psů.

17 KOMPARACE JINEC A FILIPOVA

Na konci 90. let minulého století Josef Kandert a jeho spolupracovníci dali vzniknout sborníku studií o malém jihomoravském městě, jemuž dali pseudonym Filipov. Tento výzkum se týkal transformace Filipova a jeho blízkého okolí, přičemž přelomovým datem změn je zde rok 1989 (Kandert 2004). A právě výsledky jejich výzkumu bych ráda použila ke komparaci s lokalitou Jinec, kterou jsem sama zkoumala. Mým záměrem je zde, pomocí tohoto srovnání, poukázat na specifičnost Jinec.

Zpočátku je třeba říci, že obě lokality, Filipov i Jince, se nacházejí ve vzájemně velmi odlišných geografických podmínkách. Zatímco Filipov je rovinaté zemědělské území (Kandert 2004: 283), Jince se nacházejí v kopcovité krajině historicky poznamenané těžbou železné rudy. V počtu obyvatel se podle sčítání lidu z roku 2001 tyto dvě lokality lišily přibližně o 800 obyvatel. Počet obyvatel Filipova čítal 3010 (Ryšavý 2004: 308), počet obyvatel Jinec pak 2227 (Český statistický úřad online).

Před rokem 1989 (přibližně do počátku 80. let 20. století) se Jince sociálně i prostorově dělily na Horní a Dolní, což korespondovalo se dvěma skupinami obyvatel, kteří zde žili: vojáky a starousedlé civilní obyvatelstvo. Tedy šlo zde o rozdělování na základě místa bydliště, které bylo dané zaměstnáním. Proměny obce poháněli hlavně vojáci základní služby a vojáci z povolání. U Filipova byly touto hnací silou náboženské skupiny katolíků a evangelíků, a také komunisté. V průběhu toho, kdy mezi těmito filipovskými skupinami docházelo ke vzájemným konfrontacím, dvě skupiny z Jinec spolu začaly postupně splývat (Kabele 2004: 20). Toto splynutí bylo podle mého názoru dané vzájemnou prospěšností, která vycházela na formální úrovni ze vztahů vedení obce a velitelství vojenské posádky, která podstatnou část obce zabírala.

Podle autorů sborníku byly spolky a organizace na Filipovsku aktivní hlavně v 70. a 80. letech 20. století a podílely se na místních zvycích. Těchto organizací z dob socialismu přežilo jen naprosté minimum, přičemž autoři zmiňují především hasiče. Na organizaci státních svátků se pak podílely spíše Místní národní výbory (Kandert 2004: 305). V tomto ohledu se Jince velice liší, neboť tyto spolky a organizace zde přežily dodnes a některé se stále těší velké oblibě a vzájemně spolu při tvorbě zvyků spolupracují. Podle mého názoru je hlavním důvodem skutečnost, že si místní obyvatelé, jak také vyplývá z výpovědí mých informátorů, spolky a organizace, jejichž členy byli a dodnes jsou, nespojovali s politickým režimem, jehož ideologie měla být v jejich základech obsažena. Další skutečností pak je, že se v Jincích na organizaci větších událostí, jako byly např. státní svátky, nepodílel jen Místní národní výbor, ale z velké části také vojenská posádka.

Na Filipovsku byly tedy spolky a zájmové organizace pojmány, na rozdíl od Jinec, politicky a stály proti nim početné skupiny lidí, „které se distancovaly od politické, společenské a kulturní situace reálného socialismu a které měly přitom možnost ovlivňovat názorové klima“

(Kandert 2004: 305), přičemž šlo zejména o evangelíky. V Jincích takovéto skupiny zcela absentovaly. V případě, že jsem se setkala s informátory, jejichž smýšlení nebylo v souladu s politickým režimem, i přesto se zapojovali do společenské činnosti a zúčastňovali se většiny pořádaných akcí.

Dále je třeba objasnit, jak se liší v těchto dvou lokalitách pojetí toho, kdo je vnímán jako „místní“. „Místní lidé“ v případě Filipova jsou ti, „kteří se tu již narodili a cítí se jako „místní““ (Kandert 2004: 306). V jineckém pojetí se „místními“ cítí být samozřejmě zde žijící starousedlíci a jejich potomci, zároveň se však za ně pokládají i ti, kdož přišli s první a druhou vlnou vojáků na vojenská sídliště (v 60. a 80. letech). Podle mého pozorování pak obyvatelé, kteří již „místní“ jsou, ostatní za „místní“ přijímají snáze a rychleji v případě, že se takoví zúčastňují společenských akcí. Jinými slovy, že „jsou často vidět“ mezi již „místními“, vzájemně se na ulici zdraví a zapojují se do veřejného života.

Co se týče společenských akcí během roku, ve Filipově se pravidelně třetí sobotu v měsíci konají trhy, mezi nimiž vyniká jeden („Jarmark u Floriána“), který je zde novodobou tradicí, která se koná od roku 1990 (Kandert 2004: 299). Stejně jako moderní např. jinecké Havelské posvícenské trhování jde o událost kulturně obchodní, okolnosti jejího vzniku jsou však zcela odlišné od okolností, s nimiž je možné se setkat v Jincích, kde v průběhu posledních přibližně deseti let vzniklo mnohem větší množství podobných pravidelných akcí. Ve Filipově tato moderní tradice původně vznikla jako oslava návratu zrestaurované sochy sv. Floriána na tamní náměstí, odkud předtím bez upozornění zmizela, což vyvolalo mezi obyvateli rozrušení. Uspořádáním takovéto oslavy se představitelé místní správy pokusili sochu dodatečně veřejně přivítat zpět ve městě a uklidnit tak paniku a původní fámy o jejím odcizení (Kandert 2004: 299).

V Jincích se zrodilo v relativně krátkém časovém období větší množství moderních tradic, přičemž neexistují podobné příčiny jejich vzniku, jako je tomu v případě Filipova. Zde může jít, podle mého názoru, o dvě různé příčiny, nebo spíše o kombinaci dvou příčin. Tou první je snaha spolků a organizací zviditelnit se, neboť jsou to právě oni, kdo samostatně nebo ve vzájemné spolupráci, tyto události zavádějí a pořádají. Také se tím zdárně snaží oživit svou činnost, která, podle výpovědí mých informátorů, ještě vcelku nedávno upadala z důvodu stárnutí jejich členů.

Druhá příčina se netýká pouze jednotlivých spolků a organizací, které zde takovéto události pořádají, ale vysvětluje také to, proč je na nich tak hojná účast ze strany ostatních obyvatel, jinými slovy zahrnuje kontext celé obce. Jde podle mého názoru o skutečnost, že po pádu komunistického režimu v roce 1989, kdy skončilo „povinné“ sdružování, mnoho lidí, kteří nebyli členy žádného z lokálních spolků či organizací, přestalo na společenském životě obce participovat. Resp. přibližně deset až patnáct let od Sametové revoluce se v Jincích kromě každoroční poutě nic nekonalo a lidé byli vděční, že nemusejí být nutně někde organizováni. Nyní však nastal jakýsi obrat, kdy je pravidelně pořádáno mnoho akcí a lidé se na ně stále vracejí. Dalo by se tedy říci, že v současné době jsou zde společenské události sociálním tmelem, který tu od roku 1989 chyběl, a za nímž se lidé ženou.

Život na každodenní úrovni se mezi Jincemi a Filipovem liší naprosto nepřehlédnutelně a domnívám se, že to není pouhá spekulace, prohlásím-li, že v Jincích má na tom z velké části zásluhu právě přítomnost vojenské posádky. V Jincích stejně jako na zemědělsky založeném Filipovsku fungovalo před rokem 1989 JZD (Kandert 2004: 298), ve výpovědích mých informátorů však nebylo buď vůbec zmiňováno, nebo bylo odsunuto na okraj jejich vyprávění v souvislosti s tím, že vojáci pomáhali při žních. Zkrátka zde JZD nebylo tolik vnímáno

jako na agrárním jihu Moravy, kde nebyla přítomna vojenská posádka, která by oblast obohatila o levnou pracovní sílu v podobě vojáků základní služby a zároveň nabídla i mnoha civilním obyvatelům zaměstnání.

Podíváme-li se na dvě filipovské větve jdoucí proti sobě: komunisty a náboženské skupiny, zřejmě pro sebe vzájemně nemají žádný zásadní význam. Kdežto armáda je v Jincích s civilním obyvatelstvem natolik provázána (ekonomicky, příbuzensky, přátelskými vazbami atd.), že pro sebe tento význam mají, což zde v myslích lidí přetrvává i dnes, kdy je již skutečná „éra družby“ nenávratně pryč. Stávající vojáci z povolání žijící se svými rodinami v obci již stárnou a mnoho mladých příslušníků profesionální armády do Jince raději dojíždí. Armáda je zde dnes tedy spíše symbolem jedinečnosti městyse.

18 ZÁVĚR

Předmětem této práce byla reflexe každodenního života v obci Jince, jeho vývoj a proměny od roku 1945, především v důsledku přítomnosti armády. Změny každodenního života v obci často korespondovaly se změnami v samotné armádě a na základě výzkumu se ukázalo, že spjatost místního civilního obyvatelstva s vojenskou posádkou byla v minulosti velice silná. Tato vzájemná provázanost se odrážela na všech úrovních života, počínaje úrovní rodinné sféry, veřejné sféry, ekonomické sféry, sféry volného času aj.

Na základě mnou provedeného výzkumu se ukázalo, že armáda byla pro obec důležitá především svou pracovní silou, kterou představovali hlavně vojáci základní služby, a dále poskytovala mnoho pracovních míst také civilním obyvatelům. Tímto způsobem také do značné míry napomohla vizuální proměně městyse, zejména stavbou

dvou sídlišť, opravami již stávajících objektů a v neposlední řadě péčí o místní infrastrukturu, kterou také hojně využívala.

Dále výzkum ukázal, že vztahy mezi civilní a vojenskou složkou obyvatelstva nebyly vždy stejné. Od 60. let 20. století se postoj jineckých starousedlíků k nově příchozím rodinám příslušníků vojska postupně měnil z negativního na pozitivní, a to především pro jejich všeobecnou užitečnost a pro pocit, že díky jejich přítomnosti získává městyse určitý věhlas. Jako další důvod tohoto posunu jsem shledala skutečnost, že v současnosti se příslušník armády nachází již téměř v každé jinecké rodině, včetně těch starousedlých, které se původně vůči vojákům vymezovaly. Takovéto vymezování se začalo vytrácet během 70. a hlavně pak 80. let, mj. za velkého přispění zde fungujícího spolkového života.

Spolky a organizace byly v Jincích v období socialismu půdou, kde se stíraly rozdíly mezi tím, kdo byl voják z povolání a kdo starousedlík. Zjistila jsem, že zde z doby před rokem 1989 přetrvalo mnoho spolků, které stále velmi dobře fungují a některé z nich dokonce procházejí jakýmsi procesem obrození a zvýšením intenzity činnosti. Vedle spolků z dob socialismu se zde objevily také některé moderní organizace, jako např. Mateřské centrum Jinečáček. Důležité však je, že ať jde o uskupení nová či starší, stále se v obci těší velké oblibě a udržují mezi sebou vzájemnou spolupráci.

Činnost jednotlivých spolků a organizací se ukázala jako neoddělitelná součást jineckého společenského života během celého kalendářního roku. Stěžejní zde bylo zjištění, že se v posledních deseti až patnácti letech v obci objevila celá řada nových tradic, na jejichž organizaci spolky participují. Tento úkaz jsem vysvětlila tím, že se jednotlivé spolky snaží zviditelnit a získávat nové členy. V kontextu všech obyvatel městyse jsem pak důvod shledala v potřebě znovu se začít

sdužovat po odmlce, která nastala po roce 1989, kdy se v obci téměř nic nedělo.

Jednou z mých hlavních hypotéz bylo, že armáda byla do roku 1989 nositelkou socialistické ideologie. Formálně to tak jistě bylo, na úrovni jedinců to však neplatilo stoprocentně, neboť existovaly osoby, které v sobě neměly komunistická přesvědčení a pouze se snažily bez problémů plnit své pracovní povinnosti. Je třeba také říci, že na úrovni běžného života místní vojenská posádka nijak politicky neovlivňovala zbylé obyvatelstvo. Spíše na společenských událostech, jako byl např. průvod na 1. máje, demonstrovala svou sílu a pevnost a tím i pevnost a sílu celého režimu.

V případě dnešních dnů se v porovnání s obdobím reálného socialismu ukázala spjatost obce s armádou především jako silný pocit v myslích místních obyvatel. Vzájemná spolupráce mezi těmito dvěma institucemi stále probíhá, ne však tak intenzivně jako tomu bývalo. Na úrovni každodenního života intenzita tohoto sepjetí spíše klesá. Výzkum však paradoxně odhalil, že význam vojenské posádky je dnes pro obyvatele Jinec mnohem větší, než byl dříve. Její umístění zde považují za tradici a za důvod výjimečnosti své obce.

Obyvatelé Jinec vnímají postsocialistickou transformaci jak pozitivně, tak negativně. Pozitivním aspektem je vyšší životní úroveň, negativním pak horší kvalita mezilidských vztahů.

V průběhu mého výzkumu se jako jedno z největších témat, jímž se místní obyvatelé silně zaobírají, ukázaly být vyhlídky na budoucnost. Ty se týkají zejména plánu zrušení Vojenského újezdu Brdy roku 2016, který k Jincům přiléhá. Tento záměr s sebou přinesl do městyse mnoho obav. Především jde o obavy o zdroje pitné vody a o zachování jedinečné přírody, které může hrozit zánik.

Předmět svého výzkumu jsem záměrně uchopila zeširoka. Vytyčila jsem tak nejčastější témata v této oblasti a každé z nich by v budoucnu

mohlo být předmětem samostatného a detailnějšího výzkumu. Dále by také mohlo být zajímavé zopakovat výzkum současné podoby každodenního života v Jincích několik let po zrušení Vojenského újezdu Brdy a sledovat, zda to obyvatele Jinec ovlivní tak, jak dnes sami předpovídají.

19 SEZNAM LITERATURY

ALAN, Josef. 2001. Alternativní kultura jako sociologické téma. 9 – 59 in Alan, J. a kol. *Alternativní kultura. Příběh české společnosti 1945 – 1989*. Praha: Lidové noviny

ALLPORT, Gordon W. 2004. *O povaze předsudků*. Praha: Prostor

BERÁNEK, Jan. 2000. *Jince. Dějiny obce*. Jince: Obecní úřad Jince

BUKAČOVÁ, Irena a kol. 2008. *Od májů do posvícení. Křesťanské tradice a lidové jarní, letní a podzimní obyčeje na severním Plzeňsku*. Mariánská Týnice: Muzeum a galerie severního Plzeňska

BUREŠ, Jan. 2007. *Občanské fórum*. Plzeň: Aleš Čeněk s. r. o.

CUHRA, Jaroslav. 2002. Skrytý zápas: Stát, katolická církev a mládež v druhé dekádě normalizačního režimu. 107 – 143 in Vaněk, M. a kol. *Ostrůvky svobody*. Praha: Votobia

ČÁKA, Jan. 1988. *Podbrdskem od městečka k městu*. Praha: Středočeské nakladatelství a knihkupectví

EMMERT, František. 2007. *Rok 1968 v Československu*. Praha: Vyšehrad

FISCHER, David, SEDLÁČEK, Ondřej. 2007. Vybrané skupiny živočichů Vojenského újezdu Brdy – možnosti a perspektivy jejich ochrany. 173 –

184 in Petříček V., Kuchařová, P. *Ochrana přírody a krajiny ve vojenských újezdech*. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

FRANZ, Martin, KNAPÍK, Jiří. 2013. *Volný čas v českých zemích 1957 – 1967*. Praha: Academia

GEHL, Jan. 2012. Veřejné prostory pro proměňující se veřejný život. *Architektura a veřejný prostor*: 139 – 145

GUMERMAN, Georg. 1976. Aerial Photography in Anthropological Field Research by Evon Z. Vogt. *American Anthropologist*: 906 - 907

HALBWACHS, Maurice. 2009. *Kolektivní paměť*. Praha: SLON

HAMPL, Martin a kol. 2001. *Regionální vývoj: specifika české transformace, evropská integrace a obecná teorie*. Praha: DemoArt

HAYES, Nicky. 2003. *Základy sociální psychologie*. Praha: Portál

HENDL, Jan. 2008. *Kvalitativní výzkum – základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál

HONAJZER, Jiří. 1996. *Občanské fórum: vznik, vývoj a rozpad*. Praha: Orbis

JANDOUREK, Jan. 2012. *Slovník sociologických pojmů*. Praha: Grada

JŮNA, Jindřich. 1931. *Monografie Hořovicka a Berounska*. Praha: Redakční kruh učitelstva

KABELE, Jiří. 2004. Filipovští evangelíci a svět před koncem druhého tisíciletí. 20 – 57 in Kandert, J. a kol. *Jihomoravský venkov po socialismu*. Praha: MATFYZPRESS

KANDERT, Josef a kol. 2004. *Jihomoravský venkov po socialismu*. Praha: MATFYZPRESS

KEBZA, Vladimír. 2008. *Psychosocial Aspects of Transformation of the Czech Society within the Context of European Integration*. Praha: MATFYZPRESS

KOUDELKA, Josef. 2008. *Invaze 1968*. Praha: Torst

KOVAŘÍK, Jaromír. 1993. *Tradice v myslivosti*. Praha: VEGA

KUBIŠOVÁ, Zuzana. 2015. Kolektivní paměť a národní identita. 82 – 112 in Maslowski, N., Šubrt, J. a kol. *Kolektivní paměť. K teoretickým otázkám*. Praha: Karolinum

KUČERA, Dalibor. 2013. *Moderní psychologie: Hlavní obory a témata současné psychologické vědy*. Praha: Grada

LOZOVIUK, Petr. 2005. *Evropská etnologie ve střeoevropské perspektivě*. Pardubice: Univerzita Pardubice

LOZOVIUK, Petr. 2005/3. Možnosti a limity etnologického studia reálného socialismu. *AntropoWEBZIN*: 1 - 10

MACHONIN, Pavel. 2005. *Česká společnost a sociologické poznání. Problémy společenské transformace a modernizace od konce 60. let 20. do prvních let 21. století*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky

MALINA, Jaroslav a kol. 2009. *Antropologický slovník (s přihlédnutím k dějinám literatury a umění) aneb co by mohl o člověku vědět každý člověk*. Brno: CERN

MIČICA, Dušan. 2007. Základní informace o vojenských újezdech České republiky. 11 – 15 in Petříček V., Kuchařová, P. *Ochrana přírody a krajiny ve vojenských újezdech*. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

MOŽNÝ, Ivo. 2002. *Česká společnost. Nejdůležitější fakta o kvalitě našeho života*. Praha: Portál

PETEROVÁ, Pavla. 2007. Natura 2000 ve vojenských újezdech. 31 – 45 in Petříček V., Kuchařová, P. *Ochrana přírody a krajiny ve vojenských újezdech*. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

POTANINA, Yuliya. 2001. Social Transformation and the Family in Post-Communist Germany by Eva Kolinsky. *Europe-Asia Studies*: 965 – 967

PRUŠA, Jiří. 2011. *Abeceda reálného socialismu*. Praha: Avia Consultants

PUNCH, Keith F. 2008. *Úspěšný návrh výzkumu*. Praha: Portál

RYŠAVÝ, Dan. 2004. Charakteristika filipovského regionu. 307 – 314 in Kandert, J. a kol. *Jihomoravský venkov po socialismu*. Praha: MATFYZPRESS

SENNETT, Richard. 2012. Prostory demokracie. *Architektura a veřejný prostor*: 19 - 33

STANISZKIS, Jadwiga. 2006. *Postkomunismus: zrod hádanky*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury

SZTOMPKA, Piotr. 2007. *Vizuální sociologie. Fotografie jako výzkumná metoda*. Praha: SLON

ŠIK, Ota a kol. 1990. *Socialismus dnes?* Praha: Academia

ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. 2009. *Lidové tradice*. Olomouc: Rubico

ŠVARCOVÁ, Jiřina. 2006. *Brief Information on the Czech Republic, its Armed Forces and Brdy Military Reservation Training Facilities*. Praha: Ministerstvo obrany ČR – Agentura vojenských informací a služeb

TODD, Jennifer. 2005. Social Transformation, Collective Categories, and Identity Change. *Theory and Society*: 429 – 463

TOUŠEK, Ladislav. 2012. Vybrané aspekty metodologie aplikované antropologie. 25 – 106 in Hirt, T. a kol. *Vybrané kapitoly z aplikované sociální antropologie*. Plzeň: Západočeská univerzita

VONDRUŠKOVÁ, Alena. 2004. *České zvyky a obyčeje*. Praha: Albatros

VÝROST, Josef. 2008. Postoje, jejich utváření a změna. 127 – 146 in Výrost, J., Slaměník, I. a kol. *Sociální psychologie, 2., přepracované a rozšířené vydání*. Praha: Grada

20 INTERNETOVÉ ZDROJE

ARMÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Historie a druhy vojenských přísah*. (online). Dostupné z: <http://www.acr.army.cz/historie/-10111/> (cit. 24. 3. 2015).

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Počet obyvatel v obcích Středočeského kraje k 1. 1. 2014*. (online). Dostupné z: <http://www.czso.cz/x/krajedata.nsf/oblast2/obyvatelstvo-xs?opendocument&uzemi=obce> (cit. 22. 2. 2015)

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Počet obyvatel a domů podle výsledků sčítání od roku 1869 v obcích vybraného okresu*. (online). Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?childsel0=2&cislatab=SLD2010PC_OB2.55&kapitola_id=347&voa=tabulka&go_zobraz=1&childsel0=2&verze=0 (cit. 22. 12. 2014)

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Vybrané základní informace o České republice, krajích, okresech a obcích – SLDB 2001*. (online). Dostupné z: https://www.czso.cz/staticke/slodb/slodb2001.nsf/obce/540404_opendocument (cit. 6. 4. 2015).

KULTURA-JINCE. *Den matek 2014*. (online). Dostupné z: http://kultura-jince.rajce.idnes.cz/Den_matek_2014/ (cit. 10. 4. 2015)

KULTURA-JINCE. *Havelské posvícenské trhování 2014*. (online). Dostupné z: http://kultura-jince.rajce.idnes.cz/Havelske_posvicenske_trhovani_2014/#P1040496.jpg (cit. 10. 4. 2015)

KULTURA-JINCE. *Hubertský den 2014 – 2. část.* (online). Dostupné z: http://kultura-jince.rajce.idnes.cz/Hubertsky_den_2014_-_2._cast/#P1260548.jpg (cit. 10. 4. 2015)

KULTURA-JINCE. *Vzpomínky na oběti 2. světové války.* (online). Dostupné z: http://kultura-jince.rajce.idnes.cz/Vzpominky_na_obeti_2._svetove_valky/ (cit. 10. 4. 2015)

KULTURA-JINCE. *Zahájení adventu 2014.* (online). Dostupné z: http://kultura-jince.rajce.idnes.cz/Zahajeni_adventu_2014/#IMG_4525.jpg (cit. 10. 4. 2015)

MĚSTYS JINCE. *Městys a historie.* (online). Dostupné z: http://www.jince.cz/index.php?sheet=p_mestys_a_historie (cit. 21. 4. 2014)

MĚSTYS JINCE. *Spolky a organizace.* (online). Dostupné z: <http://www.jince.cz/> (cit. 22. 4. 2014)

NATURA 2000. *Co je Natura 2000.* (online). Dostupné z: <http://www.nature.cz/natura2000-design3/sub-text.php?id=2102&akce=&ssHledat> (cit. 9. 4. 2015)

PIETNÍ AKT K VÝROČÍ OSVOBOZENÍ. (online). Dostupné z: <http://www.jince.cz/index.php?sheet=clanek&id=357> (cit. 25. 3. 2015)

PIONÝR. *Historie.* (online). Dostupné z: <http://www.pionyr.cz/o-pionyru/historie> (cit. 22. 3. 2015)

PIONÝR. *Kdo jsme*. (online). Dostupné z: <http://www.pionyr.cz/o-pionyr> (cit. 22. 3. 2015)

PIONÝRSKÁ SKUPINA JINCE. (online). Dostupné z: <http://jince.pionyr.cz/> (cit. 22. 3. 2015)

VALENČÍK, Michal. 2010. *Je načase zrušit vojenské újezdy*. (online). Dostupné z: <http://cfoworld.cz/legislativa/je-nacase-zrusit-vojenske-ujezdy-686> (cit. 10. 4. 2015)

VHSB. *Německá střelnice Skořice*. (online). Dostupné z: <http://www.vhsb.cz/clanky/nemecka-strelnice-skorice.xhtml> (cit. 8. 4. 2015)

ZUŠ J. J. RYBY POBOČKA JINCE. (online). Dostupné z: <http://zusjince.webnode.cz/o-nas/> (cit. 23. 3. 2015)

13. DĚLOSTŘELECKÝ PLUK. *Vojenský výcvikový prostor Brdy*. (online) Dostupné z: <http://13db.army.cz/html/dislokacevvp.html> (cit. 1. 4. 2015)

13. DĚLOSTŘELECKÝ PLUK. *Výstavba*. (online). Dostupné z: <http://13db.army.cz/html/vystavba.html> (cit. 21. 8. 2014)

21 MÍSTNÍ PERIODIKA

JINECKÝ ZPRAVODAJ. 2015. Dětský maškarní discokarneval. *Březen 2015*: 38 – 39

JINECKÝ ZPRAVODAJ. 2014. Ekologie bavila i děti. *Září 2014*: 37 – 38

JINECKÝ ZPRAVODAJ. 2014. Havelské posvícenské trhování se konalo potřetí. *Listopad 2014*: 35

JINECKÝ ZPRAVODAJ. 2010. Mikuláš v huti Barbora. *Leden 2010*: 17

JINECKÝ ZPRAVODAJ. 2015. Z výroční členské schůze Klubu vojáků v záloze. *Duben 2015*: 40 – 41

22 RESUMÉ

The current thesis deals with the municipality of Jince, a town situated in the Central Bohemia, approximately 50 kilometers southwest of the capital city Prague. Today there live 2255 inhabitants.

Jince is a municipality with a specific settlement structure. The army played/plays the dominant role in this structure and this becomes a determining factor in the daily life of local people. The work focuses on the development of the smalltown as a consequence of the presence of the army, especially in the era of real socialism.

This work is divided into three main parts. The first part is theoretical, it defines basic terms and it gives a brief history of the smalltown and the military area. The second part focuses on the methodology: how research was progressed, what methods and techniques were used in data collection and how data were analyzed.

The third and last part of this work is practical. It contains chapters with the topics presented in the research. The first issue focuses on the native concept of the municipal area. Next chapter deals with the changing way of life since 1945 to the present. Big interest is given to local communities of interest, organizations and forms of leisure. The work describes two of the local rituals: the military oath and the welcoming of newborn citizens. One of the chapters also focuses on local social events in current calendar year. The issue explain show important for the life of the community the presence of the military garrison is. It is followed by the reflection of turning years 1968 and 1989 from the point of view of local inhabitants. Finally, Jince is compared with the municipality of Filipov in South Moravia, where research was carried out in 90s. In this case the object is to point out the difference between a place with and without a military garrison.

Changes of everyday life of the community often corresponded with changes in the army itself, and the research showed that the connection

between local civilians and the military garrison was very strong in the past. Such interactions are reflected at all levels of life, including the family sphere, the public sphere, the economic sphere, the sphere of leisure time, etc.

One of the most important objects of the current work is the prospect for the future. Especially the plan for abolishing of the Brdy military reservation in 2016. This plan has brought concerns with this among the inhabitants, primarily concerns about water sources and the unique nature.

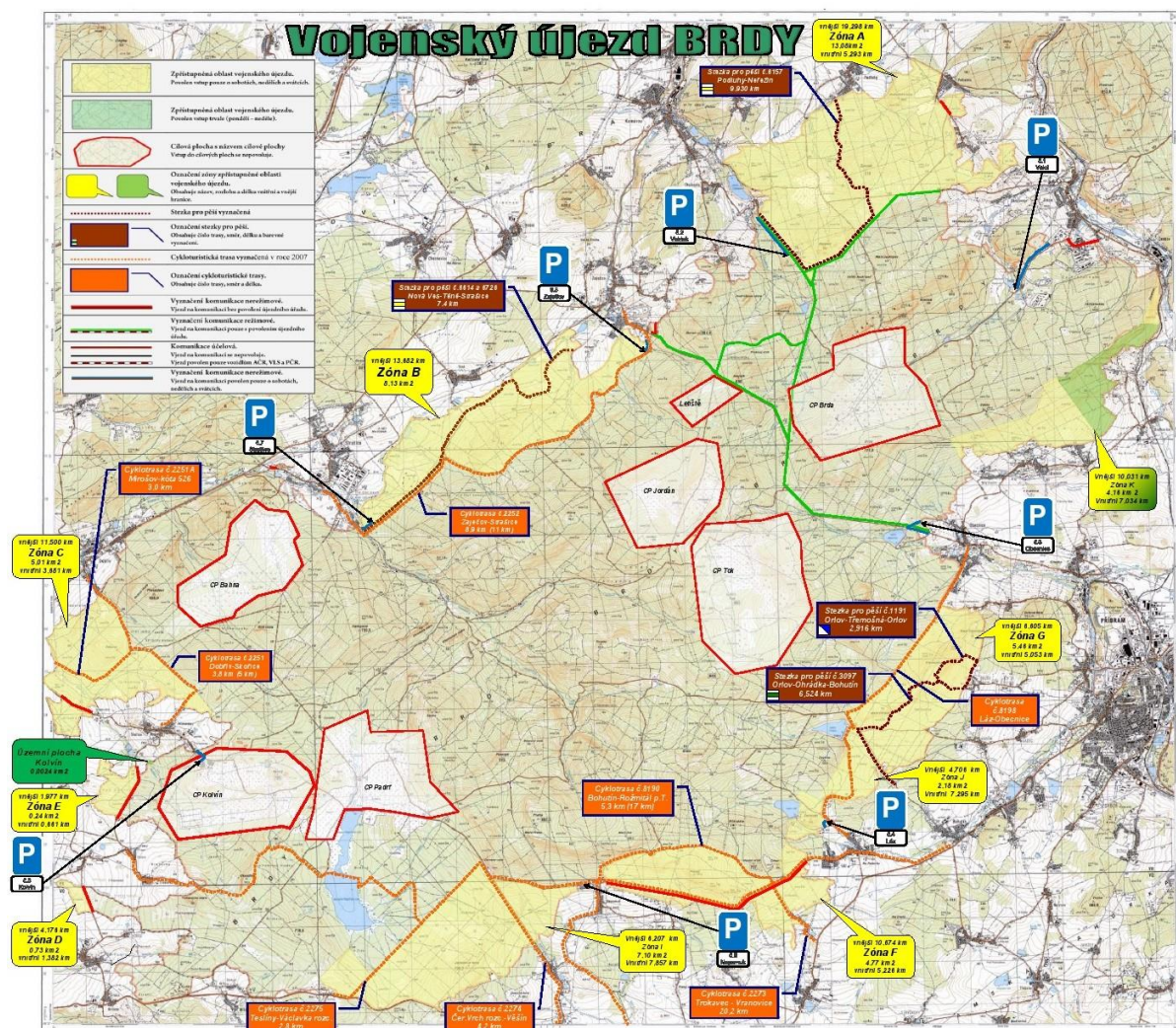
People in Jince perceive the post-socialist transformation both positively and negatively. The positive aspect is the higher standard of living, the negative aspect is that interpersonal relations get worse.

23 PŘÍLOHY

1.

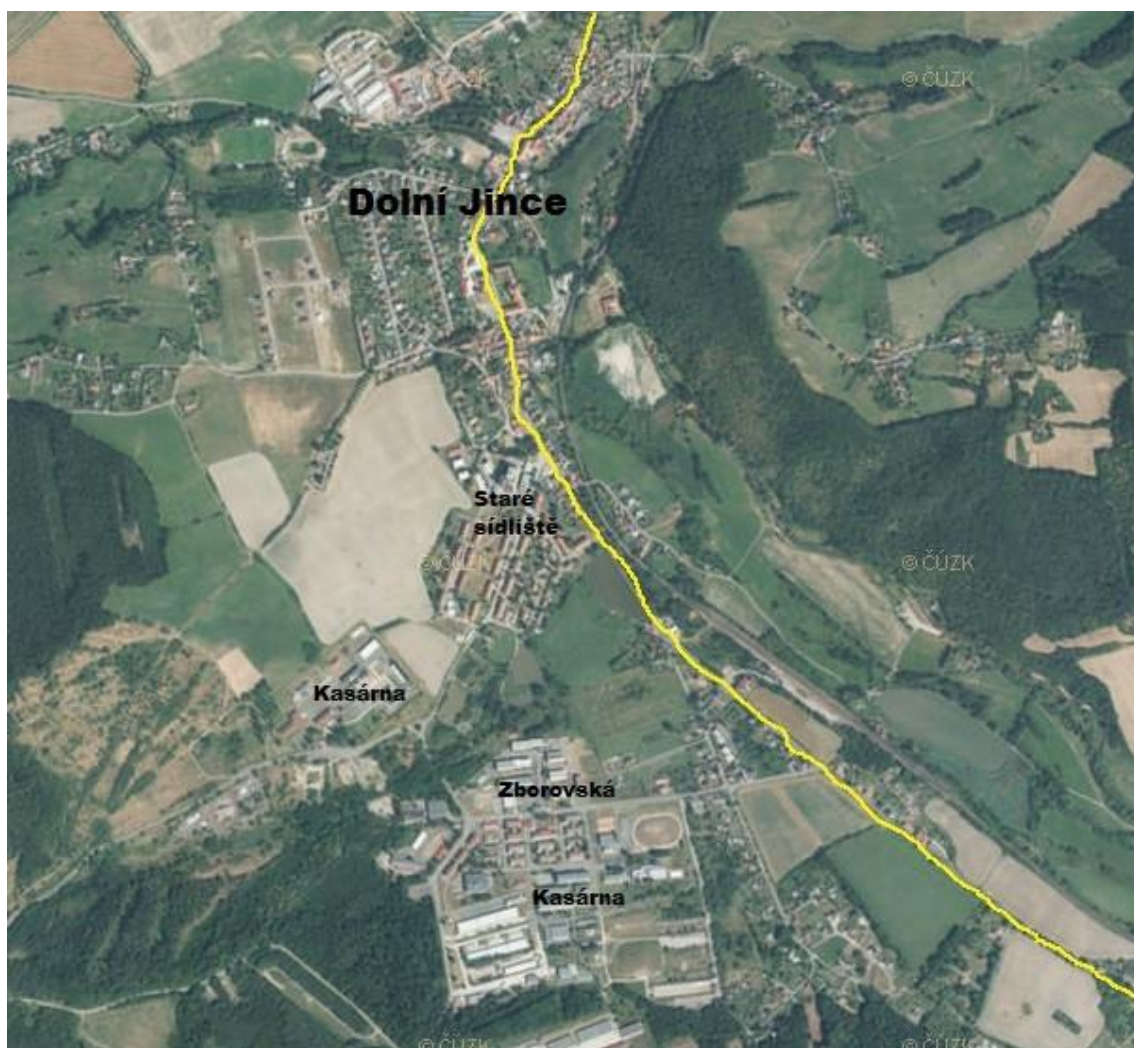
Seznam informátorů		
Informátor	Věk	Pohlaví
1	70	Ž
2	52	M
3	74	Ž
4	64	M
5	64	Ž
6	69	M
7	68	Ž
8	72	M
9	67	M
10	63	Ž
11	73	M
12	72	Ž
13	61	Ž
14	78	M
15	44	Ž

2. Zpřístupnění částí VÚ Brdy (mapa zapůjčena Újezdním úřadem VÚ Brdy)

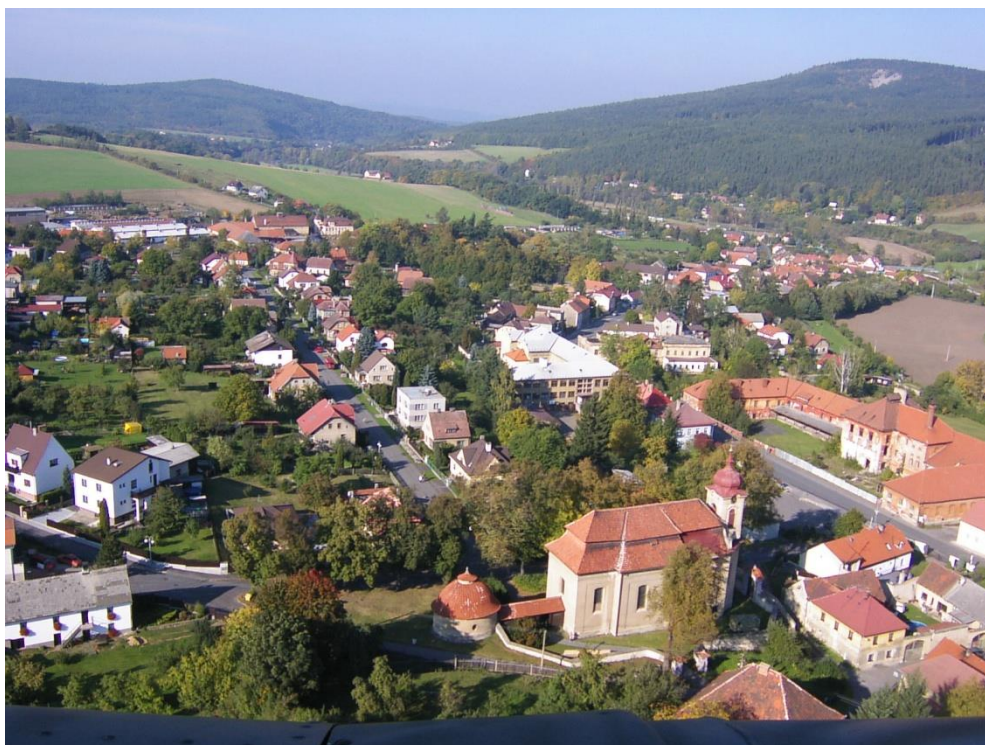

3. Nativní pojetí prostoru Jinec (zvýrazněná hlavní ulice Slavíkova), 2011
(snímek zapůjčen OÚ Jince, úpravy autorka)

4. Dolní Jince, 2008 (archiv autorky)

5. Nové sídliště (Zborovská) a část kasáren, 2005 (archiv autorky)

6. Zdola: část kasáren, Nové sídliště, Staré sídliště, 2008 (archiv autorky)

7. Totéž, pohled z opačné strany (archiv autorky)

8. Kasárna a Nové sídliště, 2008 (archiv autorky)

9. Dům na Starém sídlišti č. p. 207 a 208, 2014 (archiv autorky)

10. Staré sídliště: deska na domě č.p. 207, 2015 (archiv autorky)

11. Totéž, č. p. 208, 2015 (archiv autorky)

12. Totéž, č. p. 209, 2015 (archiv autorky)

13. Služby městyse Jince, 2015 (archiv autorky)

14. Rozhodnutí o přidělení č. p. na sídlišti Zborovská, 1980 (zapůjčeno informátorem č. 2)

Místní národní výbor Jince

Okres Příbram - Telefon číslo ~~9252x~~ 92186

č. j. 736/1980 Dne 5. prosince 1980⁶

Vše: ROZHODNUTÍ.

Krajský investorský útvar Na vědomí:
VÚ 3880
bytová komise
JINCE
=====

P r a h a
=====
středisko Příbram

R o z h o d n u t í o přidělení čp.

Místní národní výbor v Jincích vyhovuje Vaší žádosti ze dne 21. listopadu 1980 a přiděluje pro nově postavené obytné bloky v sídlišti u kasáren v Jincích, tato čp.:

blok 102 - 4 vchody - čp. 341, 342, 343, 344. - ulice Zborovská
104 - 2 vchody - čp. 345, 346. - ulice Zborovská

Uvedené domy byly postaveny na st. parcele č. KX 292/1 292/11-14 k.ú. JINCE.

O d ů v o d n ě n í

Provedeným řízením bylo zjištěno, že uvedené domy byly kolaudovány odborem výstavby ONV v Příbrami dne 20.11.1980 pod. č.j.

Poučení.

Proti tomuto rozhodnutí se lze odvolat do 15 dnů po jeho doručení k ONV v Příbrami, posláním učiněným u zdejšímu MNV.

Tajemník MNV: **Oldřich M i c h a l**
Michal

Předseda MNV: **František V l a c h**

Rozhodnutí přijal dne: 5.11.1980 .....

Vzdávám se všech opravných prostředků: .....

Toto rozhodnutí nabylo právní moci dne: .....

St 39 2666 69

15. Kolaudační rozhodnutí, sídliště Zborovská, 1981 (zapůjčeno informátorem č. 2)

OKRESNÍ NÁRODNÍ VÝBOR V PŘÍBRAMI
odbor výstavby a územního plánování

Č. j. VÚP: 2518/78-81-Mk.

dne 24. srpna 1981.

Krajský investorský útvar
Zborovská 11
P r a h a - S m í c h o v .

Kolaudační rozhodnutí

Po přezkoumání Vašeho návrhu ze dne 1.8.1981 a na základě výsledku místního jednání, spojeného s místním šetřením konaném dne 7.8.1981 odbor výstavby a územního plánování ONV Příbram podle § 82 odst. 1 zák. č. 50/76 Sb. povoluje užívání stavby 44 bytových jednotek (objekt 101) v Jincích

povoleno dne 22.9.1978 pod čj. VÚP 332.1/2518/78-Mk.

Stavba obsahuje:

Nevestavba 44 bytových jednotek byla provedena v souladu s projektovou dokumentací jako čtyřpodlažní objekt, kde v suterénní části je technické podlaží a v I.P. a II.P. pak vlastní bytové jednotky a to 16 bytů 2+0, 16 bytů 4+1 a 12 bytů 3+1. Technický popis v protokolu ze dne 7.8.1981.

Pro užívání stavby odbor výstavby a ÚP ONV Příbram stanoví podle § 82 odst. 2 cit. zákona a § 43 odst. 2 vyhl. č. 85/76 Sb. tyto podmínky:

1. stavebník požádá SG Příbram o zaměření stavby a po obdržení gem. plánků požádá MNV o přidělení čp.
2. stavba bude řádně udržována a užívána k účelům, ke kterým byla povolena.

Při místním šetření byly v provedení stavby zjištěny drobné nedostatky, které musí být odstraněny v těchto lhůtách:
bez závad !

Odůvodnění :

Stavba byla provedena podle dokumentace ověřené ve stavebním řízení a byly splněny podmínky územního rozhodnutí a stavebního povolení. Užíváním stavby není ohrožen život a zdraví osob ani životní prostředí. Zjištěné drobné nedostatky nebrání řádnému a nerušenému užívání stavby a proto bylo užívání stavby povoleno ještě před jejich odstraněním.

Proti tomuto rozhodnutí lze se odvolat do 15 dnů od doručení k odboru výstavby a ÚP SKNV Praha podáním u zdejšího odboru ve dvojím vyhotovení.

Obdrží:

MNV Jince
Středisko geodesie Příbram
ONV MH
Vojenské stavby Praha, WS Plzeň

Set 21.9.80

Vedoucí odboru
výstavby a územního plánování ONV:

ing. Josef Malich

16. Kolaudační rozhodnutí, sídliště Zborovská, 1982 (zapůjčeno informátorem č. 2)

1 625 403,-

OKRESNÍ NÁRODNÍ VÝBOR V PŘIBRAMI
odbor výstavby a územního plánování

Č. j. VÚP 2518/78/82-Mk. dne 15. března 1982

Krajský investorský útvár
P r a h a .

Kolaudační rozhodnutí

Po přezkoumání Vašeho návrhu ze dne ..... a na základě výsledku místního jednání, spojeného s místním šetřením konaném dne 23.12.1981 odbor výstavby a územního plánování ONV Příbram podle § 82 odst. 1 zák. č. 50/76 Sb. povoluje užívání stavby

prodejný potravin při 204 byt. jednotkách
na pozemku č.k. 251/11 v Jincích

povolené dne 22.9.1978 pod čj. VÚP 332.1/2518/78-Mk.

Stavba obsahuje:

Novostavba prodejny potravin byla provedena v souladu s projektovou dokumentací jako jednopodlažní objekt, který byl proveden klasickým způsobem převážně z cihel CDK a CDK na betonových základech. Zastropení železobetonovými panely s tepelnou izolací a izolací proti vodě ve 4 vrstvách lepenky IPA. Vnitřní instalace napejeny na veřejné řady v souladu s technickými normami. Stavba vyhovuje požadavkům ČSN.

Pro užívání stavby odbor výstavby a ÚP ONV Příbram stanoví podle § 82 odst. 2 cit. zákona a § 43 odst. 2 vyhl. č. 85/76 Sb. tyto podmínky:

1. stavebník požádá SG Příbram o zaměření stavby a po obdržení gem. plánek požádá MNV o přidělení čp.
2. stavba bude řádně udržována a užívána k účelům, ke kterým byla povolena.

Při místním šetření byly v provedení stavby zjištěny drobné nedostatky, které musí být odstraněny v těchto lhůtách:

Závazný posudek Okresního hygienika vydán 12.3.1982 s podmínkami dokončení do 31.12.1982 automatickou regulací vzduchotechnického zařízení. 20.11.1980

Ostatní body dle kolaudačního zápisu

Odůvodnění:

Stavba byla provedena podle dokumentace ověřené ve stavebním řízení a byly splněny podmínky územního rozhodnutí a stavebního povolení. Užíváním stavby není ohrožen život a zdraví osob ani životní prostředí. Zjištěné drobné nedostatky nebrání řádnému a nerušenému užívání stavby a proto bylo užívání stavby povoleno ještě před jejím odstraněním.

Proti tomuto rozhodnutí lze se odvolat do 15 dnů od doručení k odboru výstavby a ÚP SKNV Praha podáním u zdejšího odboru ve dvojm. vyhotovení.

Obdrží:

MNV Jince
Středisko geodesie Příbram
ONV MHP s. Nováková
Potraviny, n.p. Příbram
Vojenské stavby, Jince s. Paul

Vedoucí odboru výstavby a územního plánování ONV:
Josef Skořá
Ing. Josef Malich

SEI 33 044 79

17. Zahájení adventu 2014 (Kultura–jince online)

18. Den matek 2014 (Kultura-jince online)

19. Pietní akt 2013 (Kultura-jince online)

20. Pietní akt 2013 (Kultura-jince online)

21. Pietní akt 2013 (Kultura-jince online)

22. Kostel sv. Mikuláše, 2015 (archiv autorky)

23. Hubertský den 2014 (Kultura-jince online)

24. Havelské posvícenské trhování 2014 (Kultura-jince online)

25. Mikuláš ve staré huti, 2010 (archiv autorky)

26. Zámek, 2015 (archiv autorky)

27. Vysoká pec Barbora, 2015 (archiv autorky)

28. Komparace leteckých snímků

28.1. Letecký snímek 1953 (zapůjčeno informátorem č. 2)

28.2. Letecký snímek 2011 (zapůjčeno OÚ Jince)

29. Vojenská přísaha vojáků ozbrojených sil České republiky z roku 1993
(text přísahy je stále platný), (Armáda České republiky online)

„Já, voják ozbrojených sil, vědom si svých občanských a vlasteneckých povinností, slavnostně prohlašuji, že budu věrný České republice.

Budu vojákem statečným a ukázněným a budu plnit ustanovení vojenských předpisů.

Svědomitě se budu učit ovládat vojenskou techniku a zbraně a připravovat se k obraně České republiky a bránit ji proti vnějšímu napadení.

Pro obranu vlasti jsem připraven nasadit i svůj život.

Tak přísahám!"

30. Vojenská přísaha vojáků Československé lidové armády z roku 1961
(Armáda České republiky online)

„Já, občan Československé socialistické republiky, vědom si své čestné vlastenecké povinnosti, přísahám před bojovou zástavou věrnost pracujícím lidu vedenému Komunistickou stranou Československa.

Slibuji, že budu vojákem statečným a ukázněným, že budu důsledně a iniciativně plnit ustanovení vojenských řádů, rozkazy velitelů a zachovávat vojenské tajemství. Svědomitě se budu učit ovládat vojenskou techniku a zbraně, svěřené mi pracujícím lidem a připravovat se na boj, abych mohl na rozkaz presidenta a vlády Československé socialistické republiky co nejlépe bránit svou rodnou vlast a její socialistický řád proti každému nepříteli.

Pro obranu socialismu jsem vždy připraven stát pevně v řadách ozbrojených sil Československé socialistické republiky po boku Sovětské armády i armád ostatních socialistických zemí v boji proti jeho nepřátelům a nasadit i svůj život k dosažení vítězství.

Tak přísahám!"